

Julius
Caesaris

VEIKĖJAI

JULIUS CEZARIS	}	triumvirai po Juliaus Cezario mirties	
OKTAVIJUS CEZARIS			
MARKAS ANTONIJUS			
MARKAS EMILIJUS LEPIDAS			
CICERONAS	}	senatoriai	
PUBLIJUS			
POPILIJUS LENA			
MARKAS BRUTAS	}	samokslininkai prieš Julij Cezarį	
KASIJUS			
KASKA			
TREBONIJUS			
LIGARIJUS			
DECIJUS BRUTAS			
METELAS CIMBRAS			
CINA	}	tribūnai	
FLAVIJUS			
MARULAS	}	tribūnai	
ARTEMIDORAS KNIDIETIS			— retorikos mokytojas
AIŠKIAREGYS			
CINA			— poetas
KITAS POETAS			
LUCILIJUS			
TITINIJUS	}	Bruto ir Kasijaus draugai	
MESALA			
JAUNASIS KATONAS			
VOLUMNIJUS			
VARONAS	}	Bruto draugai	
KLITAS			
KLAUDIJUS			
STRATONAS			
LUCIJUS			
DARDANIJUS			
PINDARAS	— Kasijaus tarnas		
KALPURNIJA	— Cezario žmona		
PORCIJA	— Bruto žmona		

Senatoriai, piliečiai, sargybiniai, patarnautojai ir kt.

Veiksmas vyksta Romoje, o taip pat netoliese nuo Sardų ir Filipų.

PIRMAS VEIKSMAS

I SCENA

Roma. Gatvė.
Įeina Flavijus, Marulas ir būrys piliečių.

FLAVIJUS

Ei, skirstykitės, tinginiai, namol
Bene šiandieną šventė? Ar nežinot,
Kad darbo dienomis amatininkai
Be verslo ženklo rodytis viešai
Neturi teisės? Kas tu toks esi?

PIRMAS PILIETIS

Aš, mano pone, stalius.

MARULAS

Tai kur kampainis tavo ir odinė
Prijuostė? Kam tas apdaras puošnus?
O tu? Kas tu per vienas?

ANTRAS PILIETIS

Teisybę pasakius, pone, prieš gerą meistrą aš esu nei šis,
nei tas — tik lopytojas.

MARULAS

Tu atsakyk man tiesiai: kuo verties?

ANTRAS PILIETIS

Mano amatas toks, pone, kad jis man tikrai gėdos nedaro
ir nepadarys. Aš taisau tai, kas blogai laikosi.

MARULAS

Tad koks gi tavo amatas, biaurybe?

ANTRAS PILIETIS

Labai prašau jus, nesikarščiuokit, pone, nes jeigu jūsų kantrybė truks,— man teks jus lopyti.

MARULAS

Kas čia per nesąmonės! Ir ką gi tu man ketini lopyti, storžievi?

ANTRAS PILIETIS

O kad ir padus, pone, jei bus prakiurę.

FLAVIJUS

Vadinasi, tu kurpius?

ANTRAS PILIETIS

Įspėjot, pone. Tik iš savo ylos ir gyvenu, nepaleidžiu jos iš rankos, gydau vyrams ir moterims senus batus, kai jiems gresia mirties pavojus. Padoriausi pasauly žmonės turi dėkoti man, kad vaikščioja su jaučio odos apavu.

FLAVIJUS

Kodėl gi tu ne savo dirbtuvėlė?

Kam išvedei tu žmones į gatves?

ANTRAS PILIETIS

O gi tam, pone, kad greičiau nuplyštų jų batai ir aš nesto-kočiau darbo. Mes tyčia paskelbėme sau šventę, nes norime pamatyti Cezarį ir pasidžiaugti jo triumfu.

MARULAS

Kuo džiaugtis? Kur jo pergalės? Gal būt,

Jis belaisviūs atsivedė naujus

Ir paskui jo triumfinį vežimą

Jie žengia Romos gatvėmis dabar?

Jūs — akmenys, ne žmonės! O, romėnai,

Beširdžiai ir bejausmiai kaip stabai,

Nejau pamiršot didįjį Pompėjų?
Kiek sykių ant palangių ir ant sienų,
Ant bokštų, ant stogų ir kaminų
Jūs lipote su kūdikiais ant rankų
Ir kantriai laukėt per dienų dienas,
Kada mieste Pompėjus pasirodys.
Iš tolo jo vežimą pestebėję,
Jūs nesitvėrėt džiugėsio šauksmais,
Kurių galingas šimtabalsis aidas
Net nuskalautus Tiberio krantus
Sudrebindavo...
Ir štai dabar jums šventė! Apsitaisę
Gražiausiais savo rūbais, jūs jau barstot
Gėles prieš triumfatorių, kuris
Žingsniuoja linksmas per Pompėjaus kraują!
Šalin iš čia!
Greičiau namo skubėkite visi
Ir atsiklaupę melskite dievus,
Kad saugotų jie mus nuo prakeikimo,
Kurs turi nedėkinguosius užgriūt.

FLAVIJUS

Keliaukit, brangūs mano tėvynainiai!
Surinkę tokius vargdienius, kaip jūs,
Tuoį veskit juos prie Tiberio bangų
Ir, atgailaudami širdingai, liekit
Į upę tolei ašaras, pakol
Žema tėkmė pakils ir pabučiuos
Viršūnę kranto.

Gyventojai išsivaikščioja

Net patsai kiečiausias
Metalas susilydo. Išsiskirstė
Tylėdami, nes jaučiasi kalti.
Tu eik štai tuo keliu į Kapitolį;
Aš čia pasuksiu. Kur tik pastebėjęs,
Plėšk vainikus nuo statulų visų.

MARULAS

Kažin ar verta. Tu gi pats žinai,
Šiandieną Luperkalijos.

FLAVIJUS

Tai kas?

Nenoriu aš matyti statulų,
Nukabinėtų Cezario trofėjais!
Prasčiokų minios plūsta į gatves.
Aš, eidamas užuolankom, bandysiu
Jas išsklaidyti. Nežiopsok ir tu.
Mes Cezario ereliškus sparnus
Bent kiek apipešiosime,— kitaip,
Pakilęs nepasiekiamon aukštybėn,
Jis vergiškoje baimėj mus laikys.

Abu pasišalina

II SCENA

Aikštė

Trimitų garsai. Įeina Cezaris, Antonijus pasiruošęs dalyvauti Luperkalijų bėgtynėse; Kalpurnija, Porcija, Decijus, Ciceronas, Brutus, Kasijus ir Kaska; paskui juos — didžiulis būrys žmonių, kurių tarpe aiškia-regys.

CEZARIS

Kalpurnija!

KASKA

Klausykit! Šneka Cezaris. Tylos!

CEZARIS

Kalpurnija!

KALPURNIJA

Ką, mano pone?

CEZARIS

Tu stovėk kely jo,
Kai bėgtynes Antonijus pradės.
Antonijau!

ANTONIJUS

Didysis Cezari...

CEZARIS

Tu nepamirški bėgdamas paliesti
Kalpurniją. Senoliai sako, mat,
Jog vienas toks prisilietimas šventas
Nevaisingumo užmuša šaknis.

ANTONIJUS

Aš padarysiu visa, ką įsako
Man Cezaris.

CEZARIS

Tad galite pradėti.
Tik nepažeiskit niekur papročių.

Trimitų garsai

AIŠKIAREGYS

Cezari!

CEZARIS

Kas šaukė čia mane?

KASKA

Nutilkite, gana klegėti! Girdit?

CEZARIS

Kas šaukė iš minios mane tik ką?
Kieno skardesnis už trimitų balsas

Taip garsiai vardą Cezario suriko?
Jis laukia tavo žodžio. Atsiliepk!

AIŠKIAREGYS

Tau kovo idų reikia pasisaugot.

CEZARIS

O kas tasai žmogus?

BRUTAS

Aiškiaregys.
Jis kovo idų sergėtis tau liepia.

CEZARIS

Praleiskit jį, aš noriu į jo veidą
Pažvelgti pats.

KASIJUS

Išeiki iš minios
Ir Cezariui be baimės pasirodyk.

CEZARIS

Ką tu man pasakei ten? Pakartoki.

AIŠKIAREGYS

Tu kovo idų saugotis turi.

CEZARIS

Jis pusprotis. Keliaukime toliau.

Trimitų garsai.
Visi, išskyrus Brutą ir Kasijų, pa-
sišalina.

KASIJUS

Tu eisi pažiūrėt lenktynių?

BRUTAS

Ne.
Nedidelis rungtynių aš mėgėjas.

Antonijaus guvumo nér many.
Tačiau tavęs varžyti aš nenoriu.
Lik sveikas.

KASIJUS

Brutai, pastarom dienom
Nepastebiu aš tavo akyse
Nei draugiškumo įprasto, nei meilės.
Perdaug tu nejautrus ir atžarus
Bičiuliui savo, kurs tave taip myli.

BRUTAS

Tu, Kasijau, labai apsirinki.
Žinok, jei mano žvilgsnis — apsiniaukęs,
Dėl to nesi tu kaltas anaip tol.
Paskutiniu laiku mane kamuoja
Prieštaringsiausios mintys ir jausmai:
Tai jie tikriausiai nuotaiką man drumsčia.
Bet savo artimiesiems bei draugams
(Tu, Kasijau, taip pat esi jų skaičiuj)
Nepatariu kreipt dėmesio į tai.
Jei kartais aš būnu tau abejingas,
Vadinasi, patsai su savimi
Kovoja vargšas Brutas — ir užtat
Kitiems nebeparodo atidumo.

KASIJUS

O aš, tur būt, nesupratau tavęs
Ir savo sielos gilumoj slėpiauj
Tiek daug svarbių minčių, kurias vertėtų
Kaip reikiant apmąstyt. Sakyk man, Brutai,
Tu savo veidą pamatyt gali?

BRUTAS

Ne, Kasijau, nieku būdu. Juk akys
Temato mūsų atšvaitą tiktai.

KASIJUS

Tiesa.
Ir gaila, Brutai, gaila iš tikrųjų,

Kad neturi tu veidrodžio, kuris
Parodytų slaptas dorybes tavo
Ir leistų tau bent kartą pažiūrėt
Į savąjį paveikslą. Aš girdėjau,
Jog daugelis romėnų gerbiamų
(Vien nemirtingą Cezarį išskyrus),
Dejuoja, jungo prispausti, ir skundžias,
Kad aklas mūsų Brutus prakilnus.

BRUTAS

Tu, Kasijau, į pavojingą kelią
Mane stumi... Tu nori, kad savy
Ieškočiau to, ko nėra many visai?

KASIJUS

Tad malonėk klausyti, mielas Brutai.
Jei tavo atšvaistas kai ką tau sako,
Tu manyje lyg veidrodžio stikle
Išvyst galėsi tokius savo bruožus,
Kurie nėra tau žinomi lig šiolei.
Gerasis Brutai, pasikliauk manimi!
Jei aš plevėsa būčiau, jei dalinčiau
Už nieką savo meilę kiekvienam,
Jei pulčiau glėbesčiuotis su visais
Ir dergčiau juos paskiau; jei su girtuokliais
Aš lėbaut ir broliauti mėgčiau,— tąsyk
Tavoji baimė būtų pagrįsta.

Trimitų garsai ir šauksmai už scenos

BRUTAS

Ką reiškia tie šauksmai? Bijau, kad liaudis
Paskelbs karaliūm Cezarį.

KASIJUS

Bijai?

Vadinas, to nenori.

BRUTAS

Ne, nenoriu,
Kad ir labai aš myliu jį. Bet kam

Mane kamantinėji prisispyręs?
Ką man žadi pranešti? Jeigu tai
Kuo nors naudinga bus žmonių gerovei,—
Tiek garbei aš, tiek mirčiai į akis
Ramiiai pažvelgsiu. Ir dievai patvirtins,
Jog man garbė brangesnė už gyvybę.

KASIJUS

Dorumą tavo, Brutai, aš žinau
Kaip tavo povyžą. Aš apie garbę
Pasikalbėti būtent ir geidžiu.
Nenumanau, kaip tau ir kaip kitiems
Patinka toks gyvenimas; bet man
Geriau visai pasauly negyventi,
Negu kad šitaip merdėt ir drebėt
Prieš lygų sau. Abu mes esam gimę
Laisvi kaip Cezaris; taip, kaip jisai,
Mes esame abudu išauginti
Ir ne blogiau už jį pakelti mokam
Žiemos dvelkimą šaltą. Vienąsyk,
Vėjuotą, žvarbią, darganotą dieną,
Kai plakė piktas Tiberis krantus,
Man Cezaris pasakė: „Ar sutiktum
Tu, Kasijau, drauge su manimi
Išokti šiton šniokščiančion tėkmėn
Ir perplaukt ją?“ Su rūbais, kaip stovėjau,
Aš be kalbų tuoj puoliau vandenin,
Jį šaukdamas greičiau paskui save;
Jisai neatsiliko. Kriokė bangos.
Mes įsirežę grūmėmės su jom
Ir atkakliai pirmyn sau kelią skynėm.
Bet, nė kitos pakrantės nepasiekęs,
Ūmai suriko Cezaris: „Skęstù!
Padėk man, Kasijau!“ Ir panašiai
Kaip kad iš Trojos degančios kadaise
Didysis mūsų protėvis Enėjas
Anchizą seną nešė ant pečių,—
Aš Cezarį nusilpusį nešiau
Iš Tiberio riaumojančio. Ir ką gi?
Tasai žmogus dievaičiu pasidarė!

O Kasijus — menkystė, jis privalo
Tarytum tarnas lenktis pagarbiai,
Jei Cezaris jam teikiasi pamoti.
Ispanijoje sirgo jis drugiu,
Ir aš mačiau, kaip, suimtas ligos,
Jisai drebėjo. Taip, tasai dievaitis
Drebėjo! Nuo jo lūpų išgąstingų
Atslūgo kraujas. O liepsningos akys,
Kurias su baime stebi žmonija,
Apsiblausė visai. Aš net girdėjau,
Kaip jis vaitoja — tuo pačiu balsu,
Kurio romėnai klausos įdėmiai,
Užsirašydami kiekvieną žodį.
O tąsyk tartum serganti mergaitė
Jis rėkė: „Duok, Titinijau, man gert!“
Dievai! Aš negaliu suprast, kaip toks
Paliegėlis pats vienas sugebėjo
Didingąjį pasaulį užvaldyt
Ir tebelaiko pirmenybės palmę!

Trimitų garsai ir šauksmai

BRUTAS

Vėl šaukia, vėl!
Matyt, jie reiškia savo pritarimą
Ir Cezariui nešykštauja šlovės.

KASIJUS

Taip! Jis tarytum milžinas koksai
Per mūsų ankštą žengia pasaulėlį,
O mes, nykštukai, zujam prie galingų
Giganto kojų, dairomės aplink
Ir kapo negarbingo ieškom sau.
Dažnai lemtis nuo mūsų tepriklauso.
Ir ne likimas, mielas mano Brutai,
O vien tik patys mes, deja, kalti,
Kad esame tokie bevaliai. Brutus —
Ir Cezaris! Nejaugi šitas vardas
Už pirmąjį geresnis bent kuo nors?
Kodėl šiandieną skamba jis garsiau?

Paimk, abu greta juos parašyk —
Tavasis ne blogesnis bus nė kiek;
Ištark — prie lūpų jis prilips iš karto;
Pasverk — vienodo svorio jie abu,
Ir lygiai Cezario ir Bruto vardą
Išgirs tikriausiai bet kuri dvasia.
O, nemirtingieji dievai, sakysit,
Kuo Cezaris penėtas, kad jisai
Toks didelis išaugo? Gėdos amžius!
Išseko Romos didvyriškas kraujas!
Argi nuo tvano ligi šių dienų
Pasaulis kada nors yra garsėjęs
Tik vienu, tik vieninteliu žmogum?
Ir kas girdėjo, kad vien šitą žmogų
Senoji Roma gali sutalpint?
Erdvės joje užtenka, tad kodėl gi
Vienam tik žmogui vietos randa ji?
O mudviem pasakojo juk tėvai,
Kad kitas Brutus, mūsų pranokėjas,
Šėtoną būtų Romoje pakentęs
Mieliau, negu tironą...

BRUTAS

Dėl tavo meilės aš neabejoju
Ir numanau, kur kalbą tu kreipi.
Ką aš galvoju apie visa tat,
Vėliau tu sužinosi; o tuo tarpu
Prašau tave kaip draugas — neskubėki.
Aš apsvarstysiu tai, ką pasakei,
Ir kantriai išklausysiu, jeigu dar
Turi pridurti ką. Mes rasim laiką
Sueiti vėl ir apsvarstyti šiuos
Be galo rimtus klausimus. Kol kas,
Taurus bičiuli, atsiminki viena:
Greičiau sutiks lindėti kaime Brutus,
Negu, priėmęs gresiantį mums jungą,
Vadintis Romos sūnumi.

KASIJUS

Džiaugiuos,
Kad Brutui bent kelias kibirkštėlės
Šiaip taip išskėlė mano silpnas balsas.

BRUTAS

Štai grįžta Cezaris. Bėgtynės baigtos.

KASIJUS

Kada jie eis pro šalį, už rankovės
Tu tįptelėki Kaską, ir jisai,
Kaip visuomet, kandus ir pašaipus,
Praneš paskutines dienos naujienas.

Įeina Cezaris su palyda

BRUTAS

Aš taip ir padarysiu. Bet pažvelki:
Rūstybe dega Cezario kakta;
Kiti, lyg prasikaltę kuo tarnai,
Paniūromis žingsniuoja iš paskos;
Kalpurnija — išbalusi kaip drobė.
O Cicerono akys — tartum kurmio —
Pasrūvusios krauju: toks būna jis
Tada, kai ginčijasi Kapitoly
Su koku nors senatoriumi.

KASIJUS

Kaska
Paaiškins mums tuojau, kas atsitiko.

CEZARIS

Antonijau!

ANTONIJUS

Ką, Cezari?

CEZARIS

Aplink save glotnius ir apkūnius
Ir puikiai miegančius matyti trokštu.

O Kasijus atrodo nusibaigęs
Ir alkanas. Per daug jis mąsto. Tokius
Laikau aš pavojingais žmonėmis.

ANTONIJUS

Tau, Cezari, bijoti jo nėra ko.
Jis — doras, atsidavęs tau romėnas.

CEZARIS

Kodėl gi jis toks perkares? Bet aš
Jo nebijau. Ir vis dėlto, jei baimė
Man būtų žinoma, aš nieko kito
Taip nesišalinčiau, kaip to džiūsnūs —
To lieso Kasijaus! Jis — apsiskaitęs,
Labai gerai stebėti moka žmones
Ir jų darbų permato kiaurai;
Jisai nemėgsta muzikos ir šokių,
Kaip tu, Antonijau, ir jeigu kartais
Ir šypteli, tai taip keistai, tarytum
Iš savo šypsnių juoktųsi slapta.
Tokie, kaip jis, nerimsta savo kaily,
Matydami, jog kitas šiuo ar tuo
Pranoksta juos. Užtat jie pavojingi,
Ir aš manau, kad jų bijoti reikia,
Tačiau patsai jų nebijau, nes aš
Juk Cezaris! Tu stoki iš dešinės —
Kaime ausim aš kurčias — ir sakyki,
Ką iš tiesų galvoji apie jį.

Trimitų garsai.

Cezaris ir visi jo palydovai, išs-
kus Kaską, pasitraukia.

KASKA

Už skverno truktelėjai tu mane.
Turi gal kokią reiką?

BRUTAS

Taip, Kaska.

Kas atsitiko, kad toksai niaurus
Šiandieną mūsų Cezaris?

KASKA

Ar judu
Nebuvote taip pat su juo drauge?

BRUTAS

Kam tasyk į tave reikėtų kreiptis?

KASKA

Mat, jam ten pasiūlė karaliaus vainiką, o jisai atstūmė
jį ranka, va šitaip, ir tada minia suklykė iš džiaugsmo.

BRUTAS

O ko gi antrą kartą šaukė žmonės?

KASKA

Dėl to paties vis.

KASIJUS

Jie rėkė dar. O ko gi trečią sykį?

KASKA

Dėl to paties dalyko, dievaži.

BRUTAS

Tad jam karūną siūlė tris kartus?

KASKA

Tris, dievaži, ir jis tiek pat kartų ją atstūmė, bet
vis labiau nenorom, o pagarbieji mano kaimynai kiekvieną
tokį jo mostą lydėjo klyksmais.

KASIJUS

Kas tą karūną siūlė jam?

KASKA

Antonijus.

BRUTAS

Papasakoki, kaip tai buvo, Kaska.

KASKA

Pakarkite mane, bet aš nevaliosiu aprašyti visko. Net žiūrėti buvo koktu į tą komediją! Prieš mano akis Markas Antonijus pakišo jam karūną — netgi ir ne karūną, o kažkokią karūnpalaikę, ir jis, kaip minėjau, ją atstūmė nuo savęs, kad ir nelabai noriai — bent taip man pasirodė. Tuomet anas ją pakišo vėl Cezariui, ir jisai atstūmė ją iš naujo; tačiau aš jutau, kad jis būtų mielai į ją įsikibęs abiem rankom. Tada Antonijus pasiūlė ją trečia kartą, — ir jisai trečia kartą nepriėmė jos, ir kiekvieną sykį, kai jis atsisakinėjo, minia staugė, plodama savo diržingais delnais, mėtė į orą taukinas šliks ir, sužavėta Cezario atsisakinėjimų, skleidė iš nasrų tokią smarvę, jog anas vos neužduso. Jam pasidarė bloga, ir jis krito be sąmonės; o mane ėmė juokas, bet aš nedrįsau prasižioti, kad neužsmardinčiau sau burnos jų dvokimu.

KASIJUS

Palauk! Dėl ko gi Cezaris apalpo?

KASKA

Jisai parpuolė be žado turgaus aikštėje, ir iš lūpų jam dribo putos.

BRUTAS

Nenuostabu, jis nuomariu juk serga.

KASIJUS

Kažin. Bet užtatai ir tu, ir aš,
Ir Kaska — sergam nuomariu tikrai.

KASKA

Nesuprantu, ką reiškia tavo šneka. Aš gi mačiau savo akimis, kaip Cezaris krito! O ar visa ta driskių gauja jam neplojo iš džiaugsmo, ar nešvilpė iš apmaudo — panašiai kaip teatre per vaidinimą? Jei to nebuvo, aš — melagis!

BRUTAS

O ką jis atsipeikėjęs pasakė?

KASKA

Bejel Dar prieš krisdamas, jis pastebėjo, kad tiems galvijams toks jo atsisakymas labai prie širdies. Perdrėskęs kaip mat savo rūbą pusiau, jis atkišo gerklę ir siūlėsi papiaunamas. Jei būčiau nagingesnis, tikrai būčiau ėmęs ir įvyk-dęs jo prašymą, kad aš pragaran nugarmėčiau it paskutinis latras! Po to jis žnektelėjo žemėn. O atsikvošėjęs pasakė: girdi, jeigu jisai šiuos gerbiamus asmenis netyčia yra už-gavęs koku neprideramu veiksmu ar žodžiu,— dėl to, deja, esanti kalta jo liga. Šalimais stovinčios kelios bobelės sušuko: „Ak, vargšelis!“— ir tuoj viską atleido jam iš šir-dies. Bet tai nesvarbu. Jei Cezaris išskerstų net jų mo-tinas, jos ir tuomet jam dovanotų...

BRUTAS

Ir nužingsniavo rūškanas toliau?

KASKA

Taip.

KASIJUS

O Ciceronas ar ką nors pasakė?

KASKA

Snekėjo ir jis, tik graikiškai.

KASIJUS

Apie ką gi?

KASKA

Kad aš apspangčiau, jei numanau bent iš tolo, ką jis ten malė! Bet tie, kur jį suprato, žvilgčiojo viens į kitą ir lin-gavo galvas šypsodamiesi. O man tatai buvo tuščias tarš-kalas! Galiu jums dar pranešti naujieną: Marului ir Flavijui uždrausta viešai kalbėt už papuošaliukus, nuluptus nuo Cezario statulų. Na, likite sveiki! Kvailiojimui nebuvo galo, bet negi viską galvoj išlaikysi?

KASIJUS

Gal ateitum, Kaska, šiandien pas mane vakarienei?

KASKA

Ne, aš jau prižadėjau kitur.

KASIJUS

Tai užsuk rytoj, kartu papietausim.

KASKA

Gerai, jeigu tik būsiu gyvas, o tu neapsigalvosi ir tavo vaisės bus vertos svečio.

KASIJUS

Puiku. Aš lauksiu.

KASKA

Tad iki pasimatymo! Likit sveiki abu.

Išeina

BRUTAS

Koksai dabar jis kelmas pasidarė!
O juk mokykloj buvo toks mitrus...

KASIJUS

Jame tebėr pakankamai ugnies
Drąsiam, garbingam žygiui; patikėk,
Jis tik vaidina žioplį; jo rambumas —
Tai padažas savotiškas, kuris
Paryškina jo sąmojį protingą
Ir leidžia jį suvirškinti lengviau.

BRUTAS

Taip, sutinku. Bet man jau laikas eiti.
Jei galima, aš pas tave rytoj
Užsuksiu pašnekėt; o gal mane
Tu aplankysi? Laukiu.

KASIJUS

Aš užėisiu.

O tu apie tėvynę pagalvok.

Brutas išeina

KASIJUS

Esi kilnus tu, Brutai. Bet matau,
Jog tavo kietas ir taurus metalas
Taip pat yra palenkiamas. Užtat
Prakilniai dvasiai pridera bendraut
Tik su tokiom, kurios jai giminingos.
Kas gali atsispirt visoms pagundoms?
Manęs nemėgsta Cezaris, o Brutą
Jis myli. Bet jei būčiau Bruto vietoj,
Nepasiduočiau Kasijui taip greit.
Nakčia į langą jo įmesiu krūvą
Laiškų, rašytų skirtingu braižu,
Tarytum nuo piliečių įvairiausių,
Kur Brutui reiškiamą bus pagarba
Vardu visų romėnų ir tarp kitko
Bus keletas užuominų miglotų
Apie valdingus Cezario siekius.
Tvirkčiau tad soste, Cezari, sėdėk.
Bet jis prieš mus neatlaikys vis tiek!

Išeina

III SCENA

Ten pat. Gatvė.

Perkūnai ir žaibai.

Iš priešingų pusių įeina Kaska su
nuogu kardu rankoje ir Ciceronas.

CICERONAS

Tu Cezarį lydėjai? Labas, Kaska!
Bet ko tu toks uždusęs? Kas yra?

KASKA

Nejau tu nesijaudini, kai žemė
Susvėrdėjo visa iš pamatų?
O, Ciceronai, aš mačiau ne sykį,
Kaip vėtros daužė ažuolus šakotus,
Paversdami juos šipuliais; mačiau,
Kaip siautė pasipūtęs okeanas
Ir svaidė savo vandenų putas
Lig debesų grūmojančių; bet niekad,
Ne, niekad iki šios dienos neteko
Regėti man tokios liepsnų audros.
Ten, danguje, gal maištas prasidėjo,
O gal mes taip užrūstinom dievus,
Kad jie nusprendė sunaikint pasaulį.

CICERONAS

Kokių stebuklų dar prisižiūrėjai?

KASKA

Iš povyzos pažįstamas tau vergas
Pakėlė kairę ranką, ir jinai
Užsiplieskė lyg dvidešimt deglių,
Bet neapsvilo ir nejuto karščio.
Paskui (štai dar laikau ištrauktą kardą!)
Aš Kapitoly liūtą sutikau:
Jis dėbtelėjo degančiom akim,
Tačiau, man nieko blogo nepadaręs,
Nupėdino savais keliais. Ten pat
Stovėjo pulkas moterų: iš baimės
Pavirtę šmėklom, jos prisiekinėjo,
Kad pačios matė besišvaistant gatvėm
Kažkokius vyrus, apimtus ugnies.
O vakar giedrą dieną pasirodė
Naktinė paukštė turgaus aikštėje
Ir ėmė ūkauti... Aplinkui daros
Tiek įstabių dalykų, jog, man regis,
Jų priežastys nepaprastos yra,
Ir didelė nelaimė gresia kraštui,
Kur atsitiko įvykiai tokie.

CICERONAS

Išties, nepaprasti laikai. Bet žmonės
Dažnai juk mėgsta aiškinti savaip
Tuos reiškinius, kurių jie nesupranta.
Ryt Cezaris ateis į Kapitolį?

KASKA

Be abejo. Antonijų jis prašė
Pranešti tau, kad lauktum jo tenai.

CICERONAS

Jau dargana namo mus varo, Kaska.
Labanaktis.

KASKA

Labanakt, Ciceronai.

Ciceronas nueina.
Įeina Kasijus.

KASIJUS

Kas čia?

KASKA

Romėnas.

KASIJUS

Tai lyg Kaskos balsas?

KASKA

Tu, Kasijau, klusus. Kokia naktis!

KASIJUS

Naktis puikiausia padoriems piliečiams.

KASKA

Kas laukė šitokios dangaus grėsmės?

KASIJUS

Visi, kas tik žinojo, kad pasaulis
Pagrimzdo pragaištin. Sakysim, aš
Atsilapojęs klaidžiojau per miestą,
Atsidaviau nakties kraupiosios valiai,
Krūtine aš apnuoginau žaibams,
Kurie, melsvom gyvatėm išsirangę,
Padangės veidą raižė, ir jaučiausi
Jų akinančių iečių taikiny.

KASKA

Tai kam gi šitaip rūstini tu dangų?
Virpėt iš baimės dera mums labiau,
Kai tokius negandų šauklus siaubingus
Žmonėms pagąsdint siunčia visagaliai.

KASIJUS

Kodėl tu, Kaska, toks esi stuobrys?
Nėra tavy gyvybės kibirkštėlės,
Kurią kiekvienas turi iš romėnų,
O gal jinai rusena nejučia...
Tu, perbalęs iš baimės ir nustėręs,
Žiūri į keistą siautulį dangaus.
Bet jeigu tu kaip reikiant pagalvosi,
Ką reiškia tie vaiduokliai ir tos ugnys,
Dėl ko dabar nei paukščių, nei žvėrių
Nebeįmanoma yra pažinti,
Dėl ko senius jaunikliai pergudravo,
Dėl ko visi išsigimė jie taip,
Jog primena pabaisas,— bus tau aišku,
Kad įpūtė šią dvasią jiems dievai
Kaip šiurpulingą įspėjimą žmogui
Apie pavojų tykantį... Aš tau
Atskleist galėčiau, Kaska, vardą to,
Kuris yra klaidus kaip ši naktis,
Kurs atveria kapus, žaibuoja, griaudžia
Ir stūgauja lyg Kapitolio liūtas,
Kurs ne stipresnis, negu tu ar aš,
Bet toks nepakeliamas ir baisus,
Kaip šie ženklai nerimastingi...

KASKA

Ar tu ne Cezarį turi galvoj?

KASIJUS

Ne taip svarbu. Jei raumenys romėnų
Tokie, kaip jų senolių, tai kodėl
Juose nebe gyva tėvų dvasia,
Ir motinų dvasia, deja, juos valdo,
Kodėl lyg moterys mes velkam jungą?

KASKA

Ryt, sako, vėl senatas susirinks,
Kad Cezarį karaliumi paskelbtų,
Ir viešpataus jo karūna visur
Sausumoje ir jūroje, išskyrus
Italiją.

KASIJUS

Tuomet aš savo durklui
Surasiu darbo greit — ir nuo vergystės
Išgelbėsiu aš Kasijų tikrai.
Taip jūs, dievai, silpniesiems teikiat jėgą
Ir mokot juos tironą nugalėt.
Nei požemis tvankus, nei vartų bronzą,
Nei akmeniniai bokštai, nei grandinės
Negali sugniuždyt širdies laisvos,
Ir šio pasaulio slegiančius varžtus
Sutriuškint vienukart — pakaks jai ryžto.
Aš tai žinau, ir te visi sužino,
Jog tironijos našta nuo savęs
Mokėsiu nusimest kiekvieną mirksnį.

Vėl griaudžia

KASKA

Taip pat ir aš! Net vergui bepigu
Sutraukyt tuo būdu nelaisvės pančius.

KASIJUS

Dėl ko gi Cezaris — tironas? Vargšas!
Nebūtų niekad tapęs jis vilku,

Jei nematyty, jog romėnai — avys.
Jis — liūtas, nes romėnai — bailūs briedžiai.
Kas nori laužą kuo greičiau sukurt,
Tas padega lengvų šiaudelių šūsnį.
Tu, Roma, — šiukšlių, atmatų krūva,
Tetinkanti ugniakurui tokiam,
Kuris nutviekstų Cezarį niekingą!
Bet kurgi stumia sielvartas mane?
Gal aš kalbu su vergu nuolankiu
Ir atsakyti už tatau turėsiu?
Jei taip, esu apsiginklavęs aš
Ir abejingas bet kokiam pavojui.

KASKA

Su Kaska tu šneki. Jis — ne plepys
Ir savo draugo neišduos. Še ranką!
Prieš neteisybę tu pakelki maištą,
Ir pirmas aš einu paskui tave.

KASIJUS

Tad sutarta! Tau pranešu, kad jau
Įtraukiau keletą šaunių romėnų
Į lemiamą ir pavojingą žygį,
Ir prie Pompėjaus portiko kaip tik
Dabar manęs jie laukia. Tokią naktį
Nyku ir tuščia gatvėse visur,
Ir net dangus — gaisruotas ir grėsmingas,
Ir kruvinas kaip mūsų užmačia.

KASKA

Citi! Čia skubiu žingsniu kažkas ateina.

Pasirodo Cina

KASIJUS

Tai Cinos eisena, atpažinau.
Jis — mūsų draugas. Kur taip bėgi, Cina?

CINA

Tavęs aš ieškau. Čia Metelas Cimbras?

KASIJUS

Ne, Kaska. Jis prie mūsų prisijungė.
Sakyk, jie, Cina, laukia ten manęs?

CINA

Džiaugiuosi aš, jog Kaska su mumis.
Kokia naktis baisi! Kai kas iš mūsų
Regėjo ženklus nuostabius.

KASIJUS

Aš klausiu,
Ar jie manęs ten laukia?

CINA

Taip. Ak, jeigu
Tu, Kasijau, galėtum mūsų pusėn
Ir Brutą kilnųjį patraukt!..

KASIJUS

Ramus būk, Cina. Pretoriaus krėslan
Padėk šį laišką, kad jį rastų Brutus;
Štai šitą jam pro langą tu įmesk,
O tą — prie seno Bruto statulos
Tu pasistenki priklijuot vašku.
Palei Pompėjaus portiką mes lauksim.
Trebonijus ir Brutus Decijus —
Atvyko jau?

CINA

Visi, išskyrus Cimbrą.
Jis pas tave nuėjo į namus.
Aš padarysiu tai, kas įsakyta.
Pirmiausia pasirūpinsiu laiškais.

KASIJUS

Ir būki vėl Pompėjaus teatre.

Cina nueina

O mudu, Kaska, turim su tavim
Ligi išauštant Brutą aplankyti.

Jei trim ketvirčiais jis yra jau mūsų,—
Po šito pasimatymo, tikiuos,
Bus mūsų ištisai.

KASKA

Labai aukštai
Visa tauta jį vertina ir myli.
Kas šiaip atrodytų nusikaltimas,
Tai magišku būdu jo parama
Pavers dorybe ir gėriu didžiausiu.

KASIJUS

Teisingai supratai tu Bruto reikšmę:
Negalime be jo mes išsiverst.
Eime, jau po vidunakčio gerokai.
Mes paryčiu prižadinsime jį,
Ir aš jo paspirtim neabejoju.

Visi išeina

ANTRAS VEIKSMAS

I SCENA

Roma. Bruto sodas.

Įeina Brutus.

BRUTAS

Ei, kelkis, Lucijau! Pagal žvaigždes
Nuspėti man sunku, ar greit jau rytas.
Girdi tu, Lucijau? Toks kietas miegas
Iš tikro pavydėtina silpnybė.
Na, Lucijau, atbusk! Praplėšk akis!

Įeina Lucijus

LUCIJUS

Šaukei tu, mano pone?

BRUTAS

Uždeki žvakę mano kambary.
Po to pakviesi, Lucijau, mane.

LUCIJUS

Bus viskas padaryta, mano pone.

Išeina

BRUTAS

Nėr išeities kitos — jis turi mirt.
Jam asmeniškai nejaučiu pagiežos,
Bet reikalauja to bendra gerovė.
Jisai karūnos laukia; nežinia,
Ar jam neapsisuks galva... Žalčiai
Iššliaužia lauk, pajutę aiškią šviesą,
Ir ženklą tada, keleivi, atsargiau!

Leist vainikuotis Cezariui? Tai reikštų
Įdėt jam gėluonį, kad geltų mus.
Tasai didybė savo piktnaudžiauja,
Kas sąžinę atskyrė nuo valdžios.
Nesu aš pastebėjęs, kad aistra
Nustelbusi jam būtų proto balsą.
Tačiau jaunam garbėtroškai kuklumas,
Kaip žinoma, tik kopėčios yra,
Kurias jis mato, lipdamas aukštyn,
Bet, išsiropštes pagaliau viršūnėn,
Į debesis jisai jau žvilgsnį kreipia,
Atsukęs nugarą į laiptelius,
Kurie čionai jį atvedė. Manau,
Jog Cezaris taip gali pasielgti.
Tad reik užkirsti kelią jam! Tegu
Nėr pagrindo su juo vaidams kol kas, —
Žinok, kad jis, įgavęs pilną jėgą,
Per daug neglostys mūsų, o užtat
Laikyk tu jį gyvatės kiaušiniu,
Ir kolei dar nespėjo išsiristi
Angis nuodinga, ją kiaute užmušk!

Įeina Lucijus

LUCIJUS

Jau žvakė, mano pone, uždegta.
Palangėje aš titnago ieškojau
Ir štai radau užantspauduotą laišką,
Kurio nebuvo, kai aš gult ėjau.

Paduoda laišką

BRUTAS

Dar nė nešvinta. Pamiegok truputį.
Rytoj, berniuk, ar ne pirmoji kovo?

LUCIJUS

Aš negalėčiau pasakyti, pone.

BRUTAS

Tad žvilgtelk kalendoriun ir pranešk.

LUCIJUS

Tuoju, mano pone.

Išeina

BRUTAS

Taip čionai šviesu
Nuo skriejančių per dangų meteorų,
Jog įžiūriu be žiburio raidės.

Atplėšia laišką ir skaito

„Tu snaudai, Brutai! Atsigosk, atbusk!
Nejaugi Roma... Smok, prašnek ir gelbėk!“
„Tu snaudai, Brutai! Kelkis!..“
Man kurstymai tokie — nebe pirmiena,
Aš ir anksčiau jų gaudavau dažnai.
„Nejaugi Roma...“ O toliau? Nejaugi
Prieš vieną žmogų gali ji drebėti?
Kaip? Roma? Mano prosenis kadais
Tarkvinijų išvijo iš jos gatvių,
Kai jis karalium pasiskelbė. „Smok,
Prašnek ir gelbėk!“ Taip, mane maldauja
Prabilt ir smogti? O, Roma, aš prisiekiu:
Jei būsi tu išgelbėta, tai gausi
Iš Bruto rankos visa, ko geidi!

Ieina Lucijus

LUCIJUS

Rytoj penkioliktoji kovo, pone.

Už scenos beldžiasi

BRUTAS

Gerai. Eik, beldžiasi kažkas! Įleisk.

Lucijus išeina

Nuo tos dienos, kai Kasijus mane
Prieš Cezarį pakurstė, negaliu aš
Sudėti blakstienų. Tarp pirmos minties
Apie lemtingą žingsnį ir paties jo

Gyvenimas atrodo kaip šiurpus
Ir slegiantis kliedėjimas: tuomet
Žmogaus dvasia su jo mirtingu kūnu
Lyg tarias, ir visa būtybė mūsų
Yra į karalystę panaši,
Kur verda sukilimas.

Grižta Lucijus

LUCIJUS

Ten tavo brolis Kasijus atėjo
Ir nori tuoj tave matyti, pone.

BRUTAS

Jis vienas?

LUCIJUS

Ne, yra su juo daugiau.

BRUTAS

Ar tu pažįsti juos?

LUCIJUS

Ne, mano pone.

Jie — lig akių apsiaustais prisidengę
Ir užsismaukę kepures žemai,
Jų bruožų neįstengiau aš įžvelgti.

BRUTAS

Vesk juos čionai.

Lucijus išeina

Tai suokalbio dalyviai.

O, samoksle, jei net nakties tamsoj,
Kai blogis vaikštinėja kuo laisviausiai,
Tu gėdinies atskleisti savo kaktą,
Tai ką gi veiksi tu dienos aky,
Kur rasi olą, kurioje galėtum
Paslėpti savo veidą klaikų? Niekur!
Tad šypsena lipšnia pridenki jį,

Nes, jeigu pasirodysi žmonėms
Toksai, koksai esi tu iš tikrųjų, —
Net juodas pragaras nesugebės
Apsaugoti tavęs nuo įtarimo.

Įeina Kasijus, Kaska, Decijus, Cina,
Metelas, Cimbras ir Trebonijus.

KASIJUS

Mes sudrumstėm ramybę tavo, Brutai.
Tur būt, nelaukei mūsų? Labas rytas!

BRUTAS

Aš atsikėlęs. Nemiegojau šiąnakt.
Ar aš pažįstu juos?

KASIJUS

Be abejonės.
Tave visi jie gerbia nuoširdžiai.
Ir nori, kad galvotum apie Brutą
Taip, kaip kiekvienas padorus romėnas.
Štai čia Trebonijus.

BRUTAS

Labai džiaugiuos.

KASIJUS

Štai Decijus.

BRUTAS

Jam pagarba taipogi.

KASIJUS

Štai Kaska, Cina. Štai Metelas Cimbras.

BRUTAS

Sveiki atvykę!
Koksai bemiegis rūpestis neduoda
Akių sumerkti jums?

KASIJUS

Galiu tart žodį?

Brutas ir Kasijus kuždasi

DECIJUS

Toj pusėje rytai. Jau lyg ir švinta?

KASKA

Dar ne.

CINA

Ar tie palši ruožai debesyse
Nepranašauja ryto? Dovanokit!

KASKA

Prisipažinkit, klystat jūs abu.
Dabar pavasaris, ir saulė teka
Piečiau — tenai, kur aš jums rodau kardu.
Praeis dar pora mėnesių, ir ji
Pakils bent kiek šiauriau; o iš tiesų
Rytai yra tenai, kur Kapitolis.

BRUTAS

Visi kaip vienas duokit man rankas.

KASIJUS

Prisiekime, kad mes nesusvyruosim.

BRUTAS

O, ne, nereikia priesaikų jokių!
Jei išvaizda žmonių ir mūsų kančios,
Ir blogis, viešpataujantis aplink,
Jums dar nerimtos priežastys yra,
Tai išsiskirstykim verčiau, sugrįžkim
Atgal į mūsų patalus lepius,
Ir lai tada tironija sau siaučia,
Lai stumia paeiliui mus pražūtin.
Bet jums, kaip aš matau, liepsnos netrūksta,
Bailius uždegti turite jūs kuo

Ir nestokojate plieninio ryžto
Užgrūdint sieloms moterų gležnom,
O jeigu šitaip, mano tėvynainiai,
Tai kokio kito akstino bereik
Maištingam mūsų užmojui? Kas gali
Slaptu žodžiu romėno abejot?
Ir kam tos priesaikos, jei sau mes patys
Šventai pasižadėjom, kad taip bus —
Arba mes mirsim? Lai prisiekinėja
Vaidilos, apgavikai, šiaudadvasiai,
Nusmurgėliai seni ar kankiniai,
Tyleniai, apsipratę su skriaudom,
Patamsių gaivalai visokio plauko,
Bet mintys apie priesaiką tegu
Neteršia mūsų polėkio didybės
Ir mūsų nusistatymo garbės.
Ar kraują savo protėvių kuo nors
Yra sutepęs prakilnus romėnas,
Kad jis pažeistų pažadą, kurį
Yra bentsyk ištaręs jo liežuvis?

KASIJUS

Vertėtų gal pritraukti Ciceroną?
Man regis, kad jisai mus palaikys.

KASKA

Aplenkį jo nevertėtų.

CINA

Aiškų daiktą.

METELAS

Jūs esat teisūs. Jo žili plaukai
Visuotinį pelnys mums pritarimą,
Kiekvienas mus pagirs ir pasakys,
Kad mūsų rankos — įrankis jo proto,
Ir savo rimtumu jisai paslėps
Jaunatvišką užsidegimą mūsų.

BRUTAS

Nereikia jam atskleisti savo kėslių,
Nes Ciceronas niekad neparems
Užsimojimo svetimo.

KASIJUS

Teisybė.

KASKA

Ne, jis netinka mums.

DECIJUS

Ar vienas Cezaris privalo krist?

KASIJUS

Gera! paklausei, Decijau. Jei Marką
Antonijų taip Cezaris globoja,
Tai kam jo numylėtinio gailėt?
Jisai aršiausias būty mūsų priešas
Ir įsigudrintų pakenkti mums;
Žinodami jo išgales, mes turim
Užbėgti už akių netikėtumams:
Jis turi mirt su Cezariu kartu.

BRUTAS

Ar neatrodys, Kasijau, šis kelias
Per kruvinas? Ne tik nukirsti galvą,
Bet sukapti ir sąnarius po to,
Kerštu apvainikuojant žmogžudystę?
Antonijus prieš Cezarį yra
Dalis jo kūno. Atnašaukim auką,
Tačiau nebūkim mėsininkais, Kajau.
Mums nepatinka Cezario dvasia,
Ir mes sukilom, bet dvasia — bekraujė
Kaip Cezario mums dvasią sunaikinti,
Neliečiant Cezario paties? Deja,
Jisai privalo žūt. Mieli draugai,
Užmuškim jį be baimės ir pagiežos,
Garbingai paaukokime dievams,

Bet nenumeskime šunims it maitą.
Lai mūsų širdys pasielgia taip,
Kaip kartais daro gudrūs šeimininkai,
Kurie pradžioj sukiršina tarnus
Ir juos paskui lyg bara už žiaurybę.
Mums turi vadovauti teisingumas,
Ne apmaudas, kad akyse žmonių,
Išgelbėtojais būtume tikrais,
O ne žudikais. Ne, neapsimoka
Galvot apie Antonijų, nes jis
Bejėgis bus lyg Cezario ranka,
Kai be galvos liks Cezaris.

KASIJUS

Ir visgi

Jis atsidavęs Cezariui labai...
Aš jo bijau.

BRUTAS

Ak, Kasijau, pamiršk jį.
Jei Cezarį Antonijus taip myli,
Tai pavojingas jis tik sau pačiam,
Nes gali iš to skausmo galą gauti;
Ir tai dar abejotina: per daug
Jis mėgsta žaidimus, puotas draugingas...

TREBONIJUS

Nekliūva mums jisai. Tegu gyvena.
Gal iš savęs vėliau pats pasijuoks...

Muša laikrodīs

BRUTAS

Klausykit! Muša laikrodīs.

KASIJUS

Trečia.

TREBONIJUS

Jau metas.

KASIJUS

Abejoju, ar šiandieną

Į Kapitolį Cezaris ateis:

Jis pasidarė pastaru laiku

Be galo prietaringas ir visokiais

Ženklaais tikėt pradėjo ir sapnais.

Gal, apie tuos išgirdęs stebuklus

Ir apie šios nakties vaizdus siaubingus,

Jis augurų, ko gero, paklausys

Ir kojos nebekels į Kapitolį.

DECIJUS

Nebūkštaukit! Jį perkalbėsiu aš.

Jis mėgsta, kai sakai jam, kad vienragį

Sugauti leidžia medis, dramblių — duobės,

Žabangos — liūtą, veidrodėlis — mešką,

O žmogų pataikavimai. Aš jį

Pagirsiu, kad nekenčia palaižūnų

(Mat, tuo jisai didžiujasi labai!)

Ir šitokiu būdu jį užliūliuosiu.

Pasitikėkite manim:

Mokėsiu aš su juo susidoroti,

Jisai bus Kapitolyje.

KASIJUS

Geriau

Pas Cezarį visi mes susirinkim.

BRUTAS

Nesivėluokim. Lygiai aštuoniom.

CINA

Tiksliai aštuntą valandą.

METELAS

O Kajas

Ligarijus? Jis liaupsino Pompėjų,

Jam Cezaris nedovanojo to.

Kaip mums jisai iškrito iš galvos?

BRUTAS

Metelai, nepamiršk pas jį užsukti.
Aš jo palankumu pasinaudosiu.
Atsiųsk jį šičia — ir jis mus parems.

KASIJUS

Diena jau švinta. Liki sveikas, Brutai!
Mums laikas išsivaikščioti, draugai.
Susitarimą mūsų įsiminę,
Romėnai pasirodykim geri.

BRUTAS

Linksmi ir žvalūs būkite, bičiuliai,
Kad nematyty nieks iš jūsų veido,
Kas paslėpta yra giliai širdy;
Vaidinkit nesuklupdami, tiksliai,
Kaip mūsų Romos aktoriai geriausi.
Ateina rytas. Jums linkiu sėkmės!

Visi, išskyrus Brutą, išeina.

Ei, Lucijau! Vėl užmigai tu? Džiaukis
Gaivių ir saldžiu miego medumi!
Tu nepažįsti slegiančių sapnų,
Kuriais nerimastingoji vaizduotė
Kamuoja nuolat smegenis žmogaus!
Be rūpesčių miegi tu.

Ieina Porcija

PORCIJA

Mano Brutai!

BRUTAS

Kaip, Porcija? Tu atsikėlei jau?
Migloto, drėgno rytmečio vėsa
Sveikatai tavo silpnai pavojinga.

PORCIJA

Ir tavajai taipogi. Vogčiomis
Tu mano guolį palikai, o vakar

Staiga nuo stalo vakare pašokai
Ir, dūšaudamas sunkiai, susimąstęs,
Rankas kryžmai sudėjęs ant krūtinės,
Po kambarį tu vaikščioti ėmei.
Paklaustas, kas yra, tu pažiūrėjai
Rūstokai į mane. Aš neatstojau.
-Tuomet, sau delnu perbraukęs per kaktą,
Tu treptelėjai koja gan piktai.
Aš neatlįžau, bet tylėjai tu
Ir mostelėjai man ranka įsirdęs,
Kad dingčiau iš akių. Aš išėjau,
Bijodama netyčia dar labiau
Įaitrint baisų tavo įtūžimą
Ir vis tikėdamasi, kad jisai
Praeis drauge su nuotaika bloga,
Kuri kiekvieną kai kada pagauna.
Tu nešneki, nevalgai, nemiegi,
Ir jeigu išvaizda tavoji, Brutai,
Taip, kaip ir būdas pasikeistų, — aš
Tavęs neatpažinčiau. Mielas vyre,
Ko šitaip susikrimtęs tu esi?

BRUTAS

Truputį nesveikuoju, štai ir viskas.

PORCIJA

Tu, Brutai, išmintingas ir, jei sirgtum,
Tai imtumeisi priemonių pasveikt.

BRUTAS

Taip ir darau. Eik, Porcija, prigulki.

PORCIJA

Ką? Brutas negaluoja? Kam gi jis
Atsisegiojęs traukia į save
Nesveiką orą ūkanoto ryto?
Jei Brutas negaluoja, tai dėl ko,
Nakties dvelkimo šalto nepabūgęs
Ir šiltą lovą metęs paslapčia,

Sveikatą savo stato į pavojų?
Ne, mano Brutai, tavo sieloj slypi
Liga tavoji. Kas gi, jei ne aš,
Jos priežastį žinoti turi teisę?
Garsėjusia kadais grožybe savo
Ir tavo meilės priesaikom visom,
Ir ta didžiąja priesaika, kuri
Sujungė amžiams mus abu į vieną,
Keliaklupsčia maldauju aš tave —
Atskleiski man kaip sau, kaip savo pusei,
Gėlos tavosios priežastį, sakyk,
Kas jie tokie, tie keletas vyriškių,
Kurie kažko čionai atėję buvo,
Dangstydamiesi veidus net tamsoj.

BRUTAS

Stok, mano Porcija švelnioji, kelkis!

PORCIJA

Aš nesiklaupčiau, Brutai, jeigu tu
Švelnus man būtum. Argi parašyta
Įstatymuose, kad žmona neturi
Žinoti savo vyro paslapčių?
Kokiam gi užkampy širdies tavosios
Aš gyvenu, jei gaunu su tavim
Tik paplepėti kartais, jei tik guoly,
Arba prie stalo būt galiu drauge?
Nejaugi Porcija — meilužė Bruto?

BRUTAS

Gerbiu tave kaip ištikimą žmoną,
Tu man esi brangesnė ne mažiau,
Negu kad mano kraujas purpurinis,
Kurs tvinksi šioj nuliūdusioj širdy.

PORCIJA

Jei taip, aš paslaptį patirti trokštu.
Aš — moteris, bet moteris tokia,
Kurią sau žmona Brutas pasirinko;
Aš — moteris, bet moteris, kuri

Visų yra pelnytai gerbiama,
Nes ji — duktė Katono. Tokį tėvą
Turėdama ir tokį puikų vyrą,
Aš silpnai lyčiai nebeprisiklausau.
Gali man pasakyti, ką tik nori,
Ir neišduosiu niekad aš tavęs.
Ar aš tvirtumo dvasios neparodžiau,
Pati save šlaunin sužeisdama?
Jei skausmą aš užgniaužti sugebėjau,
Tai negi savo vyro paslapties
Išsaugot nemokėsiu?

BRUTAS

O, dievai,
Tebūsiu vertas šitokios žmonos!

Už scenos girdėti beldžiant

Girdi? Ten beldžias į duris kažkas.
Palik mane truputį. Aš netrukus
Tau savo sielos slėpinius atversiu,
Išliesiu, kas labiausiai knieti man,
Paaškinsiu tau prasmę kiekvienos
Raukšlės savo rūškanoj kaktoj.
Išeik greičiau.

Porcija pasišalina

Kas, Lucijau, ten beldžias?

Įeina Lucijus su Kajum Ligarijum

LUCIJUS

Tavęs čia viens ligonis klausia.

BRUTAS

Kajus

Ligarijus, Metelo atsiųstasis!
Berniuk į šalį pasitrauki. Na,
Kas gero, Kajau?

LIGARIJUS

Mano silpnas balsas
Tau linki gero ryto.

BRUTAS

Ne laiku,
Apsirišai skara, mielas Kajau!
O, kad tu sveikas būtumei dabar!

LIGARIJUS

Aš tuoj pagyčiau, jei šlovingan žygin
Mane pašauktų Brutas...

BRUTAS

Tokį žygį
Norėčiau tau pasiūlyti kaip syk,
Jei išklaustų sveikas ausis turėtum.

LIGARIJUS

Tuomet prisiekiu mūs visais dievais,
Kad sopulių nebejaučiu. Didysis
Romėne! Aini protėvių kilnių!
Mane tu tarsi burtininkas koks
Atgaivinai! Liepk — ir aš bėgti leisiuos,
Prieš jokią kliūtį nesuklupsiu aš,
Kol nugalėsiu. Ką gi reik daryt?

BRUTAS

Gražinti sunkiai sergantiem sveikatą.

LIGARIJUS

Ją atimant sveikam?

BRUTAS

Taip, panašiai.
Eime, šaunusis Kajau. Pakeliui
Pas tą, kurį turiu aš omeny,
Papasakosiu nuosekliai tau viską.

LIGARIJUS

Skubėkime. Liepsnojančia širdim
Paskui tave žingsniuojų kad ir kur:
Užtenka to, kad šaukia Brutus.

BRUTAS

Einam.

Išeina

II SCENA

Cezario namuose.
Perkūnija. Įeina Cezaris su naktiniu
rūbu.

CEZARIS

Nakčia dangus ir žemė susimaišė.
Kalpurnija triskart pro miegą šaukė:
„Padėkit! Žudo Cezarį!“ Ei, tu!

Įeina tarnas

TARNAS

Ką įsakysit, pone?

CEZARIS

Pranešk vaidiloms, kad atvestų auką.
Geidžiu žinot, ką rodo pranašystės.

TARNAS

Bus padaryta, pone.

Pasišalina.

Įeina Kalpurnija.

KALPURNIJA

Tu, Cezari, rengiesi eit kažkur?
Nereikia niekur rodytis tau šiandie.

CEZARIS

Ne, Cezaris išeis. Visi pavojai
Grūmodavo iš užnugario man
Ir dingdavo, išvydę mano veidą.

KALPURNIJA

Nesu aš prietaringa, tu žinai,
Tačiau dabar aš baimės apimta.
Namiškiai iš sargybinių girdėjo
Apie siaubingus reginius, kokių
Mes sau negalim nė įsivaizduot.
Ten, gatvėje, apsivaikavo liūtė;
Numirėlius lauk išmetė grabai;
Rūsčių karių liepsnoti legionai,
Išsirikiavę pagal taisykles,
Kovojo aukštumoj, tarp debesų,
Ir kraujas jų ant Kapitolio tiško.
Kautynių aidas griaudėjo iš tolo,
Girdėjosi, kaip žvingavo žirgai,
Vaitojo sužeistieji, o po miestą
Vaiduokliai lakstė, klaikiai klykdami...
Ak, Cezari, aš tų visų baisybių
Bijau širdingai.

CEZARIS

Argi kas išvengs

To, ką galingieji dievai jam lėmė?
Ne, Cezaris išeis vis vien. Ženkilai šie
Tiek jam, tiek ir kitiems yra skirti.

KALPURNIJA

Kai žūsta bėdžius, nežiba kometos,—
Karaliui mirštant dega pats dangus.

CEZARIS

Bailys, pakol jis gyvas, miršta nuolat,
Narsuoliui tenka mirti vienąsyk.
Keistesnio aš stebuklo nepažįstu,
Kaip baimės jausmas: ko bijoti žmogui,

Jei vis tiek pat anksčiau arba vėliau
Ateis mirtis?

Įeina tarnas

Ką sako man žyniai?

TARNAS

Jie pataria tau niekur nesirodyt.
Mat, vidurius išėmę iš aukos,
Jie gyvulio širdies nebesurado.

CEZARIS

Šit kaip dievai suniekino bailumą!
Jei liktų šiandien Cezaris namie,
Jis tam galvijui be širdies prilygtų.
Bet Cezaris ne toks; jisai yra
Pavojingesnis už pavojų patį.
Mes esame nelyginant du liūtai,
Tą pačią dieną gimę, ir iš jų
Baisesnis ir labiau prityręs — aš.
Ne, Cezaris išeis.

KALPURNIJA

Deja, brangusis,
Toksai pasitikėjimas savim
Tavy užgožia protą. Jei ne tavo, —
Lai mano nuogąstavimai tave
Sulaiko namuose. Mes į senatą
Pasiųsime Antonijų: tegu
Pasako jis, kad tu blogai jauties.
Klūpsčia tavęs maldauju, nesispirki!

CEZARIS

Antonijus praneš jiems, kad sergu.
Tau nusileisdamas, namie aš liksiu.

Įeina Decijus

Jiems Decijus paskelbs apie tatai.

DECIJUS

Didysis Cezari, tau pagarba!
Tavęs senatan kviesti atskubėjau.

CEZARIS

Laiku čia atėjai tu. Nuo manęs
Pasveikinki senatorius ir jiems
Paaškind, jog atvykti negaliu,
O, ne, tai būtų melas! Nedrįstu!
Tai melas dar didesnis! Ne! Nenoriu
Atvykti šiandien. Taip ir pasakyk.

KALPURNIJA

Pranešk, kad jis sunegalavo.

CEZARIS

Kaip?

Kad Cezaris meluotų? Argi tam
Aš pėrgalingai ištiesiau šią ranką
Viršum pasaulio, kad bijočiau tarti
Teisybę žilagalviams? Eik, paskelbk,
Jog Cezaris nusprendė neatvykti.

DECIJUS

Nurodyk, didis Cezari, dėl ko, —
Kitaip mane išjuoks visi...

CEZARIS

Dėl to,

Kad aš nenoriu: priežastis, kuria
Turėtų pasitenkinti senatas;
Bet asmeniškai tau kaip savo draugui
Atskleisiu ją. Kalpurnija manęs
Išleisti nesutinka iš namų.
Ji šiąnakt mano statulą sapnavo:
Šimtais čiurkšlių iš josios tryško kraujas
Ir daugelis romėnų įžymių
Šypsodamiesi plovė juo rankas.

Ji tai piktu įspėjimu palaikė
Ir atsiklaupusi mane maldavo,
Kad šiandien pasilikčiau aš namie.

DECIJUS

Jūs aiškinate sapną neteisingai.
Jis gera lemia tau ir neša laimę:
Jei kraujas čiurškė į visas puses
Iš tavo statulos ir daug romėnų,
Su šypsena juo prausėsi, — tai reiškia,
Kad Roma, atgaivinta jo, atgis
Ir kad didikai šliesis prie tavęs,
Visokiais būdais tavo prielankumą
Pelnyti stengdamiesi. Toks yra
Kalpurnijos paskutinis sapnas.

CEZARIS

Taip, tu jį puikiai supratai.

DECIJUS

Klausyk,
Ne viskas dar. Senatoriai nusprendė
Vainiką šiandien Cezariui įteikt,
Bet gali nusistatymą pakeisti,
Jei sužinos, kad neatvyksi tu.
Koks norint pašaipuolis pasakys:
„Kol jo žmona sulauks geresnio sapno,
Mes posėdį turėsime atidėt.“
Ir žodžiai tie pasklis. Jei tu slapstysies,
Tarpusavy kuždėtis jie pradės:
„Pabūgo Cezaris!“ Prašau nerūstaut.
Per daug man rūpi tavo reikalai,
Kad leisčiau sau tylėt ar veidmainiauti:
Vien meilei tepaklūsta mano protas.

CEZARIS

Kalpurnija! Kokie juokingi man
Dabar atrodo būkštavimai tavo!

Jaučiu net gėdą, pasidavęs jiems...
Greičiau man togą! Aš einu.

Įeina Publijus, Brutus, Ligarijus, Me-
telas, Kaska, Trebonijus ir Cina

Štai Publijus atėjo kviest manęs.

PUBLIJUS

Lenkiuosi Cezariui.

CEZARIS

Sveiks, Publijau!
Ir Brutus? Koks ankstyvas! Labas, Kaska!
Ligarijau, ir tu čia? Nustekeno
Tave drugys už Cezarį labiau...
O kelinta, sakykit, valanda?

BRUTAS

Aštuonias mušė, Cezari, ką tik.

CEZARIS

Aš jums už atsilankymą dėkoju.

Įeina Antonijus

Žiūrėkite, Antonijus! Nors užia
Ir pokyliauja ligi pat aušros,
O vis dėlto pakirdo. Labas rytas-

ANTONIJUS

Aš tau, šviesiausias Cezari, lenkiuosi.

CEZARIS

Lai man paruošia viską. Nesmagu,
Kad taip ilgai aš priverčiau jus laukti.
Sveiki, Metelai, Cina! Su tavim,
Trebonijau, norėčiau šnektelt skyrium,
Užsuk vėliau šiandieną pas mane.
Ir stenkis būt arčiau, kad nepamirščiau.

TREBONIJUS

Taip, Cezari.

Pusbalsiu

Kad tik bičiuliams tavo
Paskui netektų sielotis dėl to,
Jog per arti buvau...

CEZARIS

Mieli svečiai,
Kviečiu jus mano vyno paragauti —
Ir kaip draugai keliausime kartu.

BRUTAS

pusbalsiu

Ak, Cezari, nelygu draugas draugui!
Baisu man apie tai net pagalvot.

Visi išeina

III SCENA

Gatvė netoli Kapitolio.
Įeina Artemidoras, skaitydamas laišką.

ARTEMIDORAS

„Cezari, saugokis Bruto, šalinkis Kasijaus, laikykis atokiau nuo Kaskos, sek Ciną, nepasikliauk Trebonijum, stebėk Metelą Cimbrą; Decijus Brutas tavęs nemylė; tu įžeidei Kajų Ligarijų. Visus tuos žmones jungia viena mintis, kuri yra nukreipta prieš Cezarį. Jei nesi nemirtingas, būk atsargus: lengvatikystė atveria kelią į sąmokslą. Tesergėja tavo galingieji dievai!

Tavo gerbėjas Artemidoras.“

Čionai palauksiu Cezario ir jam
Įteiksiu lyg prašytojas šį laišką.

Man skauda širdį matant, jog dorybei
Pavydo iltys gresia. Būsi gyvas,
O Cezari, jei perskaitysi tai, —
Arba Lemtis atkeršys tau piktai.

Pasišalina

IV SCENA

Kita tos pačios gatvės dalis, priešais
Bruto namus.
Įeina Porcija ir Lucijus.

PORCIJA

Berniuk, prašau tave, nueik senatan.
Manęs neklauski nieko — ir skubėki.
Ko stovi?

LUCIJUS

Laukiu, ką pavesi man.

PORCIJA

Norėčiau, kad sugrįžtumei anksčiau tu,
Nei sužinosi, ko tave siunčiu.

Pusbalsiu

Tegu manęs kietumas neapleidžia,
Tegu tarp mano lūpų ir širdies
Jis milžinišku kalnu atsistoja!
Aš vyrišku protu apdovanota,
Tačiau stokuju vyriškos jėgos.
Kaip silpnai moteriai yra sunku
Išsaugot paslaptį! Tu dar čionai vis?

LUCIJUS

Ką, ponია, aš daryti privalau?
Galvotrūkčiais nubėgt į Kapitolį,
Paskui namo galvotrūkčiais — ir viskas?

PORCIJA

Pranešk man, kaip atrodo tavo ponas;
Jis nesveikuoja šiandien. Pažiūrėk,
Ką Cezaris beveikia ir kokie
Jį supa žmonės, ko jie pageidauja.
Palauk, berniuk! Ką šitas triukšmas reiškia?

LUCIJUS

Aš nieko negirdžiu.

PORCIJA

Įsiklausyk.

Ar negirdi tu klegesio karingo,
Kurį nuo Kapitolio neša vėjas?

LUCIJUS

Ne, negirdžiu aš nieko, dievaži.

Pasirodo aiškiaregys

PORCIJA

Praeivi, stabtelėk. Iš kur keliauji?

AIŠKIAREGYS

Aš, maloninga ponia, iš namų.

PORCIJA

O kelinta, sakyk man, valanda?

AIŠKIAREGYS

Devynios greitai, ponia.

PORCIJA

Ar Cezaris išvyko Kapitolin?

AIŠKIAREGYS

Ne, ponia. Aš kaipsyk skubu prie kelio,
Kuriuo į Kapitolį jis praeis.

PORCIJA

Tu prašymą į Cezarį turi?

AIŠKIAREGYS

Taip, mano ponias. Jeigu sau jis teiksis
Toks geras būt, jog išklausys mane,
Prašysiu jį savęs pasigailėti.

PORCIJA

Gal jam grūmoja nelemtis kokias?

AIŠKIAREGYS

Tuo tarpu ne. Bet visko gali būti.
Sudie kol kas. Čia gatvė per siaura.
Senatorių bei pretorių būrys
Ir begalė prašytojų visokių
Pridurmu seka Cezarį — kaip mat
Sutraiškyti menkesnį žmogų gali.
Einu pasieškoti kur erdviau,
Kad didis Cezaris mane išgirstų.

Nueina

PORCIJA

Ir man jau laikas į namus. Deja!
Kokia silpna ta moteris širdis!..
Tegu dievai pagelbėja tau, Brutai!
Berniukas girdi... Cezaris nenori
Klaudyti Bruto prašymo. Man bloga.
Bėk, Lucijau, pas Brutą, perduok jam
Linkėjimus, sakyk, kad aš linksma,
Ir tuoj man jo atsakymą parneški.

Nueina į priešingas puses

TREČIAS VEIKSMAS

I SCENA

Roma. Priešais Kapitolį. Viršuj po
sėdžiauja senatas. Žmonių minia,
kurioje Artemidoras ir aiškiaregys.
Trimitų garsai.

Įeina Cezaris, Brutas, Kasijus, Kas-
ka, Decijus, Metelas, Trebonijus,
Cina, Antonijus, Lepidas, Popilijus,
Publijus ir kiti.

CEZARIS

aiškiaregiui

Atėjo kovo idos.

AIŠKIAREGYS

Taip, Cezari, bet nepraėjo dar.

ARTEMIDORAS

Lenkiuos tau, Cezari! Priimk raštelį.

DECLJUS

Trebonijus pareikšti drįsta norą,
Kad tu laisvalaikiu užmestum akį
Jo prašyman.

ARTEMIDORAS

Ne, didis Cezari,
Tu perskaityki manąjį pradžioj,
Nes jis tave pirmų pirmiausia liečia.

CEZARIS

Kas liečia patį Cezarį, tatai
Mes atidėsime pabaigai.

ARTEMIDORAS

O, ne,
Jį perskaityk nedelsdamas čia pat!

CEZARIS

Gal jis pamišęs?

PUBLIJUS

Pasitrauk iš kelio!

KASIJUS

Ko gatvėje su prašymais lendi?
Eime į Kapitolį.

Cezaris eina viršun į senatą, kiti —
paskui jį.

POPILIJUS

Linkiu šiandieną jums geros kloties.

KASIJUS

Ką tu, Popilijau, turi galvoj?

POPILIJUS

Sudie.

Pasuka prie Cezario

BRUTAS

Kasijui

Ką ten Popilijus pasakė?

KASIJUS

Sėkmės mums palinkėjo. Aš bijau,
Ar sąmokslas neišplaukė aikštėn.

BRUTAS

Žiūrėk! Jisai prie Cezario prieina.

KASIJUS

Veik, Kaska, greit. Mums gali sutrukdyt.
Kas bus čia, Brutai? Jei iškilo viskas,
Tai Kasijus ar Cezaris jau niekad
Nebesugrįš namo... Aš nusidursiu.

BRUTAS

Tu, Kasijau, ištvermingesnis būk.
Ne apie mus Popilijus jam šneka:
Jisai juokauja; Cezaris — ramus.

KASIJUS

Trebonijus nesnaudžia. Tu matai,
Kaip veda jis Antonijų į šalį?

Antonijus ir Trebonijus pasitraukia.
Cezaris ir senatoriai užima savo
vietas.

DECIJUS

O kur Metelas? Lai išeina priekin
Ir prašymą tuoj Cezariui įteikia.

BRUTAS

Jis pasiruošęs. Na, arčiau, prie jo!

CINA

Tu, Kaska, pirmutinis smogsi smūgį.

CEZARIS

Visi jau susirinko? Tad pradėsim.
Kurias gi negeroves ištaisyt
Turėtų Cezaris ir jo senatas?

METELAS

Galingas Cezari! Šviesus valdove!
Metelas Cimbras prašo nuolankiai
Išgirst jo šauksmą...

Klaupiasi

CEZARIS

Aš įspėju, Cimbrai.

Tokie keliaklupsčiaiavimai žemi
Įsiutint gali net eilinį žmogų,
Niekingu žaisleliu paversdami
Ankstesnį nusistatymą... Manai,
Jog Cezaris yra toks tuščiagarbis
Ir jo valia tokia neatspari,
Kad jam šunuodegavimais kvailais
Ir pataikūniškomis kalbomis
Apsukti galvą nesunku? Tu klysti!
Tavasis brolis ištremtas. Ir jei
Tu šliaužiosi ant pilvo, padlaižiausi
Ir kaulysi dėl jo, — tave kaip šunį
Nuspirsiu aš nuo kelio. Atsimink,
Jog Cezaris — teisingas ir sprendimo
Nekeičia niekuomet be priežasties.

METELAS

Gal atsiras čionai svaresnis balsas,
Kurs mano brolių ištremtą užtars,
Ir didis Cezaris išgirst jį teiksis?

BRUTAS

Nė kiek nepataikaudamas, aš tau
Bučiuoju ranką, Cezari, ir laukiu,
Kad Cimbrui Publijui, Metelo broliui,
Tuoj pat namo sugrįžti leisi.

CEZARIS

Brutai!

KASIJUS

O, Cezari, būk atlaidus jam! Štai
Ir Kasijus prie tavo kojų puola
Maldaudamas: gražinki laisvę Cimbrui!

CEZARIS

Jei būčiau toks, kaip jūs, aš nusileisčiau.
Aš neatstumčiau prašymų jei pats
Prašyt mokėčiau panašiai kaip jūs.
Bet nepajudinamas aš esu
Tarytum ta žvaigždė šiaurinė: niekad
Ji nesikeičia, dega sau ramiai,
Viena tarp milijonų žiburių.
Padangė žėri žiežirbom auksinėm,
Jos visos mirga, blėsčioja ir bliksi,
Išskyrus tą, vienintelę. Taip lygiai
Pasaulyje: jis knibžda žmonėmis,
O kas žmogus — tai kūnas, kraujas, protas,
Tačiau iš jų pažįstu aš tik vieną,
Kurs nepalaužiamas yra: tai aš.
Kad jūs neabejotumėte tuo,
Įrodysiu jums pavyzdžiu: nutaręs
Ištremt iš Romos Cimbrą, reikalauju,
Kad ir toliau jis liktų tremtyje.

CINA

O, Cezari!

CEZARIS

Šalin! Tu — prieš Olimpą?

DECIJUS

Didysis!..

CEZARIS

Brutai, kam tu klūpai veltui?

KASKA

Jei taip, lai rankos už mane prabyla!

Kaska prišokęs nuduria Cezarį; kiti
samokslininkai, iš kurių paskutinis
Markas Brutas, taipogi smeigia sa-
vo durklus.

CEZARIS

*Ei tu, Brute?*¹ Krisk, Cezari!

Miršta

CINA

Laisvi, laisvi mes! Galas tironijai.
Gyventojams paskelbkit apie tai.

KASIJUS

Apgarsinkite nuo visų tribūnų:
„Mes išvaduoti! Laisvė! Laisvė! Laisvė!“

BRUTAS

Senatoriai, piliečiai, kur jūs bėgat?
Palaukite! Ko išsigandot jūs?
Garbėtroška sulaukė pagaliau
Bausmės pelnytos.

KASKA

Brutai, į tribūną!

DECIJUS

Ir Kasijus taipogi.

BRUTAS

O kurgi Publijus?

CINA

Čia stovi, maišto sukrėstas giliai.

METELAS

Reikėtų mums laikytis krūvoje,
Kad Cezario draugai nesugalvotų...

BRUTAS

Tai nesvarbu! Būk, Publijau, ramus.
Tau ir kitiems romėnams nieko pikto
Nepadarysim. Taip pranešk visiems.

* Ir tu, Brutai! (*lot.*)

KASIJUS

Eik, Publijau, verčiau savais keliais,
Nes jeigu siūbtelės minia prie mūsų,
Senatvės tavo ji napagailės.

BRUTAS

Mes patys atsakysime už tai,
Ką esame padarę. Pasišalink.

Grįžta Trebonijus

KASIJUS

O kur Antonijus?

TREBONIUS

Pagautas siaubo,
Namo paspruko. Moterys, vaikai
Ir vyrai blaškos gatvėm kliegdami,
Lyg artintų pasaulio pabaiga.

BRUTAS

Mes norim sužinot likimo valią.
Žmogus supranta, kad jisai — *mittingas*,
Bet stengiasi prailginti dienas.

KASKA

Kas sugebėjo dvidešimčia metų
Sutrumpint sau gyvenimą, tasai
Tiek lygiai metų nebijos mirties.

BRUTAS

Jei taip, mirtis yra geradarybė,
Ir Cezariui mes paslaugą padarėm,
Iš baimės jungo išvadavę jį.
Romėnai, pasilenkit! Nusiplaukim
Rankas ligi alkūnių tuo krauju,
Kurį praliejo Cezaris, ir, kárdus
Apšlakstę juo, į forumą išeikim,
Iškelkim virš galvų ginklus raudonus
Ir garsiai šaukime: „Taika ir laisvė!“

KASIJUS

Nusimazgokit pagarbiai rankas.
Praeis daug amžių — ir kituos kraštuos
Nežinomoms tautoms vaidins artistai
Šlovingą mūsų žygdarbį.

BRUTAS

Ir scenoj

Kraujais plūs Cezaris, kursai dabar
Papėdėje Pompėjaus statulos
Nelyginant niekinga dulkė guli.

KASIJUS

Tiesa. Ir palikuonys tolimiausi
Tėvynės išvaduotoju vadins
Kiekvieną mūsų!

DECIJUS

Ar ne laikas eit?

KASIJUS

Taip, Brutus priešaky tegu žingsniuoja,
O mes — jam iš paskos. Lai žmonės mato,
Kad Romoj dar yra drąsių širdžių.

Ieina larnas

BRUTAS

Kas ten? Antonijaus pasiuntinys.

TARNAS

O Brutai, man Antonijus įsakė
Tau šitaip nusilenkt ir pult ant kelių
Ir atsiklaupus šitaip pasakyt:
Narsus, taurus ir išmintingas Brutus;
Galingas buvo Cezaris dosnus.
Sakyk, kad Brutą aš gerbiu ir myliu;
O Cezario bijojau, nors taip pat
Gerbiau jį ir mylėjau. Jeigu Brutas

Maloniai leis Antonijui be baimės
Pas jį ateiti ir pasiteirauti,
Kuo Cezaris mirties sau nusipelnė,
Tai gyvas Brutus jam brangesnis bus,
Negu kad miręs Cezaris, ir jis
Kaip ištikimas draugas savo lemtį
Šių įvykių audringų tėkmėje
Suriš su doro Bruto likimu.
Taip liepė tau Antonijus pranešti.

BRUTAS

Aš tavo poną visada laikiau
Protingu ir narsiu romėnu.
Tegu čionai Antonijus atvyksta:
Garbe prisiekiu, kad jisai išeis
Patenkintas ir nepalies jo nieks.

TARNAS

Tuoju pakviesiu jį.

Išeina

BRUTAS

Neabejoju,
Kad mūsų bičiuliu jis taps netrukus.

KASIJUS

Norėčiau to labai. Bet kažkodėl
Bijau aš jo. Dar niekad nujautimas
Nėra manęs apgavęs ligi šiol.

Ieina Antonijus

BRUTAS

Antai ir jis. Smagu tave matyt,
Antonijau!

ANTONIJUS

O, Cezari galingas!
Kaip tu žemai kritai! Nejau visi
Triumfai tavo, pergalės ir žygiai

Į nieką paversti? Ilsėk ramybėj!
Nenumanau, ką žadate daryt,
Kam norite jūs dar nuleisti kraują;
Jei man, tai nėr geresnės valandos,
Kaip Cezario mirtis, nėr tokio ginklo,
Kuris pajėgtų lygintis su jūsu
Kardais, taip įspūdingai nudažytais
Krauju paties kilniausio tarp žmonių.
Aš jus prašau, — jei esate man priešai,
Tai, kolei dega purpuru šios rankos,
Skubėkite įvykdyti tatai,
Ko trokštate. Jei tūksantį dar metų
Gyvenčiau aš, vis viena niekuomet
Numirti nenorėčiau aš kitaip,
Kaip kristi čia, prie Cezario, nuo tų,
Kurie dabar — galiūnai šio pasaulio.

BRUTAS

O, neprašyk, Antonijau, mirties!
Nors mes atrodom žvėrys tau, bet tu gi
Matai tik mūsų kruvinas rankas
Ir kruviną jų darbą, o ne širdis,
Kurios yra gailestingumo pilnos.
Užmušti ugnį gali vien ugnis,
Kaip gailestį — vien gailestis: vien skausmas
Dėl Romos nesibaigiančių vargų
Negailestingai Cezarį nužudė.
Bet prieš tave — atbukę mūs kardai,
Ir mūsų rankos taip, kaip širdys mūsų,
Su meile ir su pagarba glėbin
Tave karštai priimti pasiruošę.

KASIJUS

Kai skirstysime pareigas naujas,
Turės nemažą svorį tavo balsas.

BRUTAS

Tiktai palauk, kol apraminsim žmones,
Iš baimės pasimetusius. Tuomet

Mes tau mielai paaiškinsim, kodėl
Aš Cezarį mylėdamas nukoviau.

ANTONIJUS

Neabejoju jūsų išmintim.
Paspausti leiskit jums rankas kraujuotas.
Pirmiausia, Markai Brutai, tau; paskui
Tau, Kajau Kasijau; ir tu taipogi
Duok dešinę man, Decijau; ir tu,
Metelai Cimbrai; tu, šaunusis Kaska,
Tu, Cina, tu, Trebonijau mielasis,
Kurs paskutinis eilėje esi,
Tačiau ne paskutinis — mano sieloj.
Deja, ką pasakyt jums, gerbiamieji?
Žinau, pasitikėjimas manim
Stokoja tvirto pamato, ir jūs
Mane teisėtai galite laikyti
Bailiu ar meilikautoju gudriu.
Aš, didis Cezari, tave mylėjau!
Ir jei tava dvasia virš mūsų skraido,
Tai argi tau nėra baisiau už mirtį
Regėti, kaip Antonijus broliaujas
Su tavo priešais, kaip jis spaudo jiems
Kraujuotus delnus ties lavonu tavo?
O, jeigu aš turėčiau tiek akių,
Kiek tavyje žaizdų, ir jei srove
Man pliauptų ašaros, kaip kraujas tau, —
Vis vien lengviau man būtų, nei draugauti
Su tais, kurie nekenčia taip tavęs.
Atleisk man, Juliau! Šičia, mano briedi,
Kritai tu užpiudytas negyvai,
Ir stovi dar medžiotojai aplinkui,
Lyg išsimaudę upėj kruvinoj.
Pasauli, tu buvai giria tam briedžiui,
O jis tavoji buvo pažiba!
Kaip tu man elnią primeni, kurį
Paguldė daugelio karalių strėlės!

KASIJUS

Antonijau!..

ANTONIJUS

Atleisk man, Kajau Kasijau: net priešas
Nesidrovėtų panašiai kalbėt.
Kaip draugas — aš buvau gan santūrus.

KASIJUS

Aš nemanau tavęs vainot už tai,
Kad Cezarį taip liaupsinai. Bet kaipgi
Tu su mumis laikytis ketini?
Ar įrašyt tave bičiuliu skaičiuon,
Ar be tavos pagalbos žengt pirmyn?

ANTONIJUS

Aš jums rankas paspaudžiau nuoširdžiai.
Tačiau, nukautą Cezarį pamatęs,
Nebesusivaldžiau... Bet aš jums draugas,
Aš myliu jus ir sužinot tikiuos,
Kuo Cezaris toks pavojingas buvo.

BRUTAS

Idant nepasirodytų nuožmus
Tau šitas mūsų poelgis, mes viską
Paiškinsime tau, ir jei tu būtum,
Antonijau, net Cezario sūnus,
Tai mūsų samprotavimams pritartum.

ANTONIJUS

Tik to ir reikia man. Norėčiau dar,
Kad leistumėte išstatyt jo kūną
Aikštėj ir man, kaip draugui, iš tribūnos
Jam savo paskutinį žodį tart.

BRUTAS

Lai būna taip, Antonijau.

KASIJUS

Klausyk,
Ką pasakysiu, Brutai.

Ar žinai,
Ką tu darai, sutikdamas jam leisti
Per laidotuves prakalbėt viešai?
O jeigu prišnekės jisai dalykų,
Kurie sukiršins liaudį?..

BRUTAS

Dovanok.
Aš pats pirma pakilsiu į tribūną
Ir suminėsiu priežastis, kurios
Pareikalavo Cezario mirties.
Pareikšiu, jog Antonijui kalbėti
Mes leidome ir džiaugiamės labai,
Kad Cezaris pagerbiamas kaip dera.
Tatai mums nepakenks ir net pravers.

KASIJUS

Kažin, kas bus iš to. Man nepatinka.

BRUTAS

Paimki kūną Cezario — prašau,
Antonijau. Bet mūsų tu nesmerki
Ir Cezarį tešlovinki kalboj,
Pabrėždamas, jog pritariame tam;
O jeigu ne, nuo laidotuvių būsi
Nušalintas. Kai žodį baigsiu aš,
Prašneksi tu iš tos pačios tribūnos.

ANTONIJUS

Gera. Daugiau nepageidauju nieko.

BRUTAS

Tad pašarvok jo kūną — ir ateik.

Išeina visi, išskyrus Antonijų.

ANTONIJUS

Atleisk man, žemės dulke kruvina,
Kad aš su tavo budeliais bendrauju!

O, palaikai kilniausio vyro, kokio
Nebuvo amžių bėgy! Vargas tiems,
Kurie praliejo šitą brangų kraują!
Čionai, ties tavo nebyliom žaizdom,
Maldaujančiom lyg lūpos purpurinės,
Kad aš už jas prabilčiau, — pranašauju:
Užgrius tėvynę prakeiksmas baisus;
Nepažabotos brolžudiškos kovos,
Italiją užtvindžiusios prarys;
Skerdynės, juodas siaubas ir griuvėsiai
Tokie bus paprasti svečiai kasdieniai,
Jog motinos su šypsena stebės,
Kaip karas ketvirčiuoja jų vaikus.
Pasmaugs gailestingumą kraugerystė,
Ir Cezario kerštaujanti dvasia,
Nesantaikos dievaitės lydima,
Pakilusi iš pragaro gilybių,
Valdingai riktėlės: „Mirtis visiems!“
Ir karo alkanus šunis paleis,
Kad dvoksmas nepalaidotų lavonų
Pasauliui skelbtų apie žmogžudystę.

Įeina tarnas

Tave Oktavijus čia siuntė?

TARNAS

Taip,

Antonijau.

ANTONIJUS

Jį Cezaris raštu

Į Romą kvietė.

TARNAS

Laišką gavo jis

Ir greit atvyks, o per mane tuo tarpu
Žodžiu tau praneša...

Pamatęs Cezario kūną

O, Cezari!

ANTONIJUS

Tau gelia širdį? Pasitrauk ir verk.
Gėla — užkrečiama. Ir mano akys,
Į tavo skausmo deimantus pažvelgę,
Pritvinko ašarų. Kur tavo ponas?

TARNAS

Nakvoja už kelių nuo Romos mylių.

ANTONIJUS

Negaišdamas atgal greičiau skubėk,
Pranešk jam, kas įvyko neseniai,
Įspėk, kad Romoj gedulas, kad Roma
Grėsmingai kunkuliuoja — Romoj būtu
Jam nesaugu. Taip pasakyk. Ne, ne,
Palauk dar truputėlį. Iš pradžios
Išnešiu kūną Cezario į aikštę,
Kurioj į žmones kreiptis ketinu
Ir išsiaiškinti, kaip žiūri jie
Į žvėriškumą šių žmogėdrių. Tąsyk
Oktavijui jaunajam atvaizduosi
Čionykštę padėtį. Pagelbėk man!

Išeina, Cezario lavonu nešini

II SCENA

Forumas.
Įeina Brutus su Kasijum ir piliečių
minia.

PILIEČIAI

Ataskaitos, ataskaitos mes norim!

BRUTAS

Tada — paskui mane, draugai. Klausykit.
Tu, Kasijau, į kitą gatvę eik,
Kad perskiltų minia pusiau. Lai tie,

Kuriuos manoji domina kalba,
Palieka vietoj; tie, kam įdomiau
Išgirsti Kasijų, su juo lai žengia.
Paaiškinsim, vardan kokių tikslų
Nukautas Cezaris.

PIRMAS PILIETIS

Klausysiu Bruto.

ANTRAS PILIETIS

Aš — Kasijaus; išklausę to ir kito,
Sulyginsime jų argumentus.

Kasijus nusiveda paskui save dalį
minios. Brutus užkopia į tribūną.

TREČIAS PILIETIS

Tylos! Tribūnoje kilnusias Brutus.

BRUTAS

Kantrybės — iki galo.

Romėnai, tėvynainiai, brangieji mano! Išklausykite mano samprotavimus ir patylėkite, kad galėtumėte mane girdėti. Tikėkit mano garbe ir pasikliaukite ja, idant jūs patikėtumėt manimi. Spręskite apie mane pagal savo išmonę ir įtempkite visą proto įžvalgumą, kad būtumėt geresni teisėjai. Jei šiame susirinkime yra bent vienas tikrai nuoširdus Cezario bičiulis, tai aš pasakysiu jam, kad Brutus mylėjo Cezarį nė kiek ne mažiau už jį. Ir jeigu tasai žmogus paklaus, kodėl Brutus sukilo prieš Cezarį, štai mano atsakas: ne dėl to, kad Cezarį mylėjau mažiau, o dėl to, kad Romą — daugiau. Ko jūs labiau geistumėt: kad Cezaris gyventų, o visi jūs mirtumėt vergais, ar kad Cezaris mirtų, o jūs gyventumėt laisvais žmonėmis? Cezaris mane mylėjo — ir aš apverkiu jį; Cezaris buvo laimingas — ir aš džiaugiausi tuo; jis buvo narsus — ir aš gerbiau jį už tai; bet jis buvo garbėtroška — ir aš jį nužudžiau. Taigi, ašaros — jo meilei, džiaugsmas — jo laimei, pagarba — narsumui ir mirtis — garbėtroškai! Kas iš jūsų yra taip žemai

puolęs, kad norėtų vilkti jungą? Jei atsiras toks, tegu šneka,—aš įžeidžiau jį. Kas iš jūsų tiek sugyvulėjęs, kad gėdintųsi būt romėnas? Jei atsiras toks, tegu šneka,—aš įžeidžiau jį. Kas iš jūsų yra tiek suniekšėjęs, kad nemylėtų savo tėvynės? Jei atsiras toks, tegu šneka,—aš įžeidžiau jį. Laukiu atsakymo.

VISI

Tokio nėra, Brutai.

BRUTAS

Vadinas, aš neįžeidžiau nieko. Su Cezariu pasielgiau taip, kad jūs būtumėte pasielgę su Brutu. Jo mirties istorija jamžinta Kapitoly; jo nuopelnų šlovė — nesumenkinta, bet ir neišpūsti jo nusikaltimai, už kuriuos jis sumokėjo savo gyvybę.

Antonijus ir kiti įeina nešini Cezario kūnu

Štai atneša jo kūną nuliūdęs Markas Antonijus; nors jis ir neprisidėjo prie Cezario mirties, bet palaimins ją, nes galės užimti prideramą vietą respublikoj. O argi kas iš jūsų jos nepalaimintų? Tuo aš baigiu. Panašiai kaip Romos labui nukoviau savo bičiulį, taip šiuo durklu pasidarysiu sau galą, jei tėvynė pareikalaus mano mirties.

VISI

Būk gyvas, Brutai! Gyvas, gyvas būk!

PIRMAS PILIETIS

Namo jį su triumfu palydėkim.

ANTRAS PILIETIS

Paminklą pastatykime jo šlovei,
Kaip mūsų protėviams.

TREČIAS PILIETIS

Ir tebūnie

Jis Cezariu.

KETVIRTAS PILIETIS

Apvainikuokim Brutą,
Įkūnytoją Cezario dorybių.

PIRMAS PILIETIS

Šauksmais džiaugsmingais jam pritardami,
Nuneškim Brutą į namus.

BRUTAS

Tautiečiai!

ANTRAS PILIETIS

Nutilkit! Brutas kalba.

PIRMAS PILIETIS

Cit, tyliau!

BRUTAS

Man leiskit eit vienam, tautiečiai brangūs!
Jūs likit su Antonijum čionai,
Prie Cezario šlovingų palaikų,
Ir paklausykit, ką velionio garbei
Antonijus, mums leidžiant, pasakys.
Aš jus labai prašau neišsiskirstyt,
Pakol nebaigs Antonijus kalbos.

Nueina

PIRMAS PILIETIS

Klausykimės Antonijaus. Palaukit!

TREČIAS PILIETIS

Lai lipa į tribūną. Paklausysim.
Antonijau, mes prašom.

ANTONIJUS

Ačiū Brutui,
Kad gaunu progą padėkoti jums.

Lipa tribūnon

KETVIRTAS PILIETIS

Ką jis tenai pasakė apie Brutą?

TREČIAS PILIETIS

Kad suteikė jam Brutus galimybę
Čia padėką pareikšti mums visiems.

KETVIRTAS PILIETIS

Tegu tiktai prieš Brutą neburnoja.

PIRMAS PILIETIS

Tas Cezaris tironas buvo.

TREČIAS PILIETIS

Aišku.

Gera, kad Roma atsikratė juo.

ANTRAS PILIETIS

Ką pasakys Antonijus? Tylos!

ANTONIJUS

Mieli romėnai!..

VISI

Dėmesio!

ANTONIJUS

Tautiečiai,

Draugai, klausykite manęs! Ne šlovint,
O laidot Cezario aš atėjau.

Blogi darbai ir po mirties gyvena,
O tai, ką gero nuveikė žmogus,
Kartu su juo palaidoti mes skubam.
Su Cezariu lai būna panašiai.
Kilnysis Brutus pavadino jį
Garbėtroška, ir jeigu taip yra, —
Be abejo, tai nuodėmė sunki,
Ir Cezariui jinai kainavo brangiai.

Maloniai leidžiant Brutui bei kitiems
(O Brutas — vyras doras ir taurus,
Kaip kad yra dori visi kiti),
Su Cezariu aš atsisveikint noriu.
Jis išlikimas buvo man bičiulis,
Bet Brutas jį garbėtroška vadina,
O Brutas — vyras doras ir taurus.
Belaisvių įvairiausių nemažai
Yra atvaręs Cezaris į Romą,
Praturtindamas išpirkomis išdą, —
Gal jis tai darė, trokšdamas garbės?
Vargdieniui verkiant, Cezaris raudėjo, —
Toksai jautrus garbėtroška nebūna;
Bet jį garbėtroška vadina Brutas,
O Brutas — doras vyras ir taurus.
Jūs matėt, Luperkalijų metu
Aš siūliau jam net tris kartus karūną.
Ir tris kartus jis atsisakė jos,
Gal vedamas taip pat garbės troškimo?
Bet jį garbėtroška vadina Brutas,
Kuris yra dorumo pavyzdys?
Aš Brutui anaipol neprieštarauju
Ir tik sakau jums tai, ką aš žinau.
Jūs jį kadais mylėjote pelnytai,
Tai ko neliejat ašarų dėl jo?
O, prote! Gal pabėgai tu pas žvėris,
Kad žmonės taip atbuko... Dovanokit.
Mana širdis — su Cezariu, grabe.
Man trūksta kvapo, leiskit atsikvėpti.

PIRMAS PILIETIS

Jis gan teisingai šneka.

ANTRAS PILIETIS

Taip. Išeina,
Kad Cezarį be reikalo nužudė.

TREČIAS PILIETIS

Jūs taip galvojat? Aš bijau, kad kitas,
Kuris užims jo vietą, bus blogesnis.

KETVIRTAS PILIETIS

Girdėjot? Jis nepriėmė vainiko.
Tai koks gi jis gārbėtroška?

PIRMAS PILIETIS

Tur būt,
Kai kam dėl to teks nukentėti.

ANTRAS PILIETIS

Vargšas!
Paraudusios jo akys kaip žarijos.

TREČIAS PILIETIS

Aš Romoj nežinau kilnesnio vyro,
Negu Antonijus.

KETVIRTAS PILIETIS

Veizdėk! Jis kalba.

ANTONIJUS

Dar vakar žodis Cezario galėjo
Pajudinti pasaulį, o dabar
Jis guli ir net bėdžius paskutinis
Nebepagerbia jo. O tėvynainiai!
Jei aš norėčiau jūsų širdyse
Sukurstyti maištingą keršto ugnį,
Aš tuo užgaučiau Kasijų ir Brutą,
Kuriuos laikau doriausiais žmonėmis.
To nedarysiu. Aš greičiau užgausiu
Velionį ir patsai save, ir jus,
Bet šių doriausių vyrų — niekada.
Prieš jus pergamentinis testamentas,
Kurį aš spintoj Cezario radau
Su antspaudu; skaityt jo nesiryžtu,
Tačiau, išgirdęs jį, kiekvienas jūsų
Bučiuoti pultų Cezario žaizdas,
Krauju šventu drėkintų skepetaites,
Prašytų atminimui bent plaukelio
Ir mirdamas paskui paliktų jį
Lyg brangenybę įpėdiniui savo.

KETVIRTAS PILIETIS

Mes valią Cezario išgirsti norim.
Skaityk, Antonijau!

VISI

Greičiau, skaityk!
Išgirst jo valią norime.

ANTONIJUS

Kantrybės,
Mieli draugai! Skaityt aš negaliu.
Jūs — ne kelmai, ne akmenys, o žmonės
Ir visiškai neturite žinot,
Kaip jus mylėjo Cezaris. Išgirdę
Jo testamentą, jūs užsiliepsnosit,
Pamesit galvas... Aš labai džiaugiuos,
Kad jūs nežinot savo palikimo, —
Kitaip — įsivaizduoju, kas čia būtų!

KETVIRTAS PILIETIS

Antonijau, mes klausomės tavęs.
Skaityk jo testamentą!

ANTONIJUS

Neskubėkit.
Palaukite! Aš jums prasiplepėjau.
Bijau pakenkti tiems doriems žmonėms,
Kurie nudūrė Cezarį. Bijau.

KETVIRTAS PILIETIS

Jie išdavikai! Koks ten jų dorumas!

VISI

Jo paskutinę valią paskaityk!

ANTRAS PILIETIS

Žudikai! Išgamos! Ko neskaitai?

ANTONIJUS

Mane skaityt jūs verčiate žūt būt?
Tad kūną Cezario ratu apstokit:
Parodysiu aš tą, kuris paliko
Jums testamentą. Ar galiu nulipt?

PASKIRI BALSAI

Eik šen!

ANTRAS PILIETIS

Lipk, lipk žemyn!

TREČIAS PILIETIS

Mes leidžiam tau!

Antonijus nulipa nuo tribūnos

KETVIRTAS PILIETIS

Sustokite ratu aplink.

PIRMAS PILIETIS

Nuo kūno ir neštuvų pasitraukit!

ANTRAS PILIETIS

Antonijui kilniajam duokit vietos!

ANTONIJUS

Ko grūdatės? Nespauskit taip manęs.

PASKIRI BALSAI

Atgal, atgal bent kiek! Neužsigulkit!

ANTONIJUS

Jei ašaros dar neišseko jums,
Tai verkti pasiruoškite. Šitą togą
Pažįstate tikriausiai; aš menu,
Kaip pirmą sykį savo palapinėj
Ją apsilvilk Cezaris; tai buvo
Vidurvasarį, vakare, po to,
Kai nervijus sutriuškino jisai.

Čionai štai peilis Kasijaus įsmigo,
Šion vieton, smogė Kaska pavydus,
O čia, žiūrėkit, Brutas mylimasis
Suvarė durklą; ir kada ištraukė
Prakeiktą savo ginklą atgalios,
Tai kraujas Cezario paskui geležtę
Iš karto šoko tartum pro duris,
Kad įsitikintų — nejaugi Brutas
Išdrįso pasibelsti taip grubiai.
Jis Cezarį lyg angelas globojo;
Dievai! Kaip Cezaris mylėjo Brutą!
Tai buvo pats nežmoniškiausias smūgis...
Kai Brutą puolant Cezaris pamatė,
Nedėkingumas nugalavo jį
Veikiau, negu kad rankos išdavikų.
Nebeišlaikė jo didi širdis,
Ir, užsidengęs veidą apsiaustų
Tiesiog prie pat Pompėjaus statulos,
Aplaistytos krauju, sukniubo žemėn
Galingas mūsų Cezaris. Tautiečiai!
Koks tai baisus kritimas buvo! Tąsyk
Su juo visi mes kritom — aš ir jūs,
O išdavystė kruvina kvatojo.
Jūs verkiate iš gailesčio? Matau.
Palaiminti šių ašarų lašai!
Bet, jeigu vien jo rūbas sužalotas
Taip sugraudino tyras jūsų sielas,
Tai jūs į patį Cezarį pažvelkit,
Kaip žiauriai jį subadė išdavikai!

PIRMAS PILIETIS

O, šiurpulingas reginys!

ANTRAS PILIETIS

O, kilniadvasis Cezaris!

TREČIAS PILIETIS

O, nelemta diena!

KETVIRTAS PILIETIS

Nedorėliai ir išgamos!

PIRMAS PILIETIS

O, vaizdas kruvinas!

ANTRAS PILIETIS

Mes juos nubausti reikalaujam.

VISI

Keršto!

Pirmyn, surast juos! Deginkit! Naikinkit!
Žudykit! Piaukit! Galas išdavikams!

ANTONIJUS

Palaukite, tautiečiai.

PIRMAS PILIETIS

Tylos! Antonijus kilnūsiai kalba.

ANTRAS PILIETIS

Mes pasiruošę išklausyti jį,
Eit paskui jį ir mirt su juo kartu.

ANTONIJUS

Mieli draugai, bičiuliai, aš netrokštu
Jus įgramzdinti maišto sūkurin.
Tie, kas už darbą šitą atsakingi, —
Doriausi žmonės. Nežinau, deja,
Tų asmeniškų nuoskaudų, kurios
Paskatino juos šitaip pasielgti.
Jie — išmintingi, jie — dori ir patys,
Be abejo, ataskaitą jums duos.
Aš tikslo neturiu, brangieji mano,
Pavergti jūsų širdis. Aš ne Brutas,
Kurs moka už mane gražiau kalbėti, —
Aš atviras, aš paprastas žmogus
Ir ištikimas draugas — jūs tai žinot.
Viešai kalbėt jie man dėl to ir leido,

Kad aš nesu oratorius, kad nér
Nei sąmojo, nei svorio mano žodžiuos,
Nei tos jėgos, kuri uždegtų kraują.
Aš tiesmukas esu ir nuoširdžiai
Sakau jums tai, ką žinote puikiausiai.
Jūs patys regit Cezario žaizdas —
Jos lyg nebylios, lyg bežadės lūpos,
Tad liepkit joms prabilti už mane.
Bet jei aš būčiau Brutus, o jisai —
Antonijus, tai jus iš sustingimo
Išjudintų Antonijus kaip mat,
Jis Cezario žaizdas apdovanotų
Balsu griausmingu, kad, išgirdę jį,
Net Romos akmenys — ir tie sukiltų.

VISI

Sukilkime visi!

PIRMAS PILIETIS

Sudeginkime Bruto namą!

TREČIAS PILIETIS

Sugaukim sąmokslininkus greičiau!

ANTONIJUS

Klausykite, tautiečiai! Paklausykit!

VISI

Antonijus kilnysis kalba. Cit!

ANTONIJUS

Draugai, ar jūs suprantate, ką darot?
Jūs mylit Cezarį, tačiau už ką —
Deja, nežinot. Pasakysiu jums:
Pamiršot testamentą.

VISI

Jis teisus!
Mes norime išgirsti testamentą.

ANTONIJS

Štai paskutinė Cezario valia,
Patvirtinta jo antspaudu. Čionai
Nurodoma, jog kiekvienam romėnui,
Atseit, piliečiui kiekvienam — iš jo
Septyniasdešimt penkios drachmos tenka.

ANTRAS PILIETIS

Šlovė kilniajam Cezariui! Mes turim
Atkeršyt tiems, kurie nužudė jį!

TREČIAS PILIETIS

O, viešpatingas Cezari!

ANTONIJS

Klausykit iki galo, būkit kantrūs.

VISI

Tylos!

ANTONIJS

Be to, jisai sodūs, pavėsines
Bei medelynus Tiberio pakrantėj
Palieka jums ir įpėdiniams jūsų
Kaip nuosavybę amžiną, kad būtų
Kur pasivaikščioti ir pailsėt.
Toks buvo Cezaris! Kas jį atstos?

PIRMAS PILIETIS

Ne, niekad niekas! Einame! Jo kūną
Sudeginsime vietoje šventoj,
O išgamų namus paleisim dūmais!
Paimkit palaikus.

ANTRAS PILIETIS

Ugnies, ugnies!

TREČIAS PILIETIS

Daužykit sėdynes!

KETVIRTAS PILIETIS

Daužykit suolus, langus, viską, viską!

Piliečiai išneša Cezario kūną

ANTONIJUS

Dabar aš atrišau rankas tau, maište!
Patsai sau skinkis kelią.

Ieina tarnas

Kas girdėt?

TARNAS

Oktavijus jau Romoj, mano pone.

ANTONIJUS

Kur šiuo metu jisai?

TARNAS

Su Lepidu jis Cezario namuos.

ANTONIJUS

Laiku atvyko. Aš skubu pas jį.
Nusišypsojo pagaliau mums Laimė,
Mes turime naudotis tuo.

TARNAS

Jis matė,
Kaip Kasijus ir Brutus lyg bepročiai
Kažkur išjojo pro vartus iš Romos.

ANTONIJUS

Užuodė, kad sukiršinau aš liaudį!
Na, veski pas Oktavijų mane.

Išeina

III SCENA

Gatvė.
Įeina poetas Cina.

CINA

Aš sapnavau šią naktį, kad puotauju
Su Cezariu. Ir baisūs nujautimai
Neduoda man ramybės. Rodos, niekur
Nekelčiau šiandien kojos iš namų,
Bet traukia lauk mane kažkas...

Įeina būrys piliečių

PIRMAS PILIETIS

Kuo tu vardu?

ANTRAS PILIETIS

Kur eini?

TREČIAS PILIETIS

Kur gyveni?

KETVIRTAS PILIETIS

Tu vedęs ar viengungis?

ANTRAS PILIETIS

Atsakyk mums tiesiai.

PIRMAS PILIETIS

Taigi. Ir trumpai.

KETVIRTAS PILIETIS

Ir aiškiai.

TREČIAS PILIETIS

O jei meluosi, bus blogai.

CINA

Kuo aš vardu? Kur einu? Kur gyvenu? Ar vedęs esu ar viengungis? Sakau tiesiai, trumpai ir aiškiai, sakau jums dorai: esu viengungis.

ANTRAS PILIETIS

Tai ką, išeina, kad tas, kas vedęs, yra nedorėlis? Žiūrėk, kad negautum už tai gero niukso. Šnekėk toliau. Tiesiai

CINA

Prašom tiesiai: einu į Cezario laidotuves.

PIRMAS PILIETIS

Kaip draugas ar kaip priešas?

CINA

Kaip draugas.

ANTRAS PILIETIS

Tavo atsakas — tiesus.

KETVIRTAS PILIETIS

Kur gyveni,— trumpai.

CINA

Trumpai: gyvenu prie Kapitolio.

TREČIAS PILIETIS

Kuo tu vardu? Tik nemeluok.

CINA

Sakau be jokio melo: vadinuos Cina.

PIRMAS PILIETIS

Draskykite jį į gabalus: jisai sąmokslininkas.

CINA

Aš — poetas Cina, poetas Cina!

KETVIRTAS PILIETIS

Draskykit jį už blogas eiles, draskykit už blogas eiles!

CINA

Aš — ne sąmokslininkas Cina.

KETVIRTAS PILIETIS

Vis viena, jo vardas Cina. Išmuškite jam tą vardą iš galvos — ir tegu sau eina velniop.

TREČIAS PILIETIS

Draskykite jį, draskykite! Ei, ugnies! Duokite šen nuodėgalius! Greičiau pas Brutą! Pas Kasijų! Deginkite viską! Vieni prie Decijaus namų, kiti prie Kaskos, treči prie Ligarijaus! Gyviau, pirmyn!

Visi išeina

KETVIRTAS VEIKSMAS

I SCENA

Roma. Kambarys Antonijaus namuos. Antonijus, Oktavijus ir Lepidas sėdi už stalo.

ANTONIJUS

Vadinas, neišvengs mirties nė vienas
Iš tų, kuriuos paženklinome čia.

OKTAVIJUS

Ir tavo brolis, Lepidai, taipogi
Privalo mirt. Neprieštarauji?

LEPIDAS

Ne.

OKTAVIJUS

Tad pažymėk, Antonijau, ir jį.

LEPIDAS

Su sąlyga, Antonijau, kad žus
Ir Publijus, sūnus sesers tavosios.

ANTONIJUS

Aš sutinku — ir jį smerkiu myriop.
Tu, Lepidai, pas Cezarį nueik,
Atnešk jo testamentą, pažiūrėsim,
Ar išlaidų negalima kaip nors
Apmažinti.

LEPIDAS

O kur aš rasiu jus?

OKTAVIJUS

Čionai ar Kapitoly.

Lepidas išeina

ANTONIJUS

Koksai jis negabus, koks bukagalvis!
Jam tinka būt pastumdėliu tiktai.
Ir jo valdžioj bus trečdalis pasaulio?

OKTAVIJUS

Tu pats nusprendei taip. Slaptoj taryboj
Tu leidai jam balsuoti, ir su juo
Mes mirtininkų sąrašus sudarėm.

ANTONIJUS

Aš už tave, Oktavijau, senesnis.
Mes tyčia jam užkrovėm tiek garbės,
Kad šmeižtų svorį justume mažiau:
Tegu sau stena jis ir prakaituoja,
Tegu sau tempia jam uždėtą našlą
Lyg aukso maišą — asilas kantrus;
Jis eis, kur jį varysim, o kada
Nuneš į vietą mūsų brangenybes
Mes jį nukrausim ir paleisim laisvėn —
Lai ganosi kaip asiliukas pievoj,
Karpydamas be darbo ausimis.

OKTAVIJUS

Daryk kaip tau patinka. Bet jisai —
Prityręs ir užgrūdintas karys.

ANTONIJUS

Tarytum mano žirgas; aš kas dieną
Jam pašaro parūpinu už tai;
Aš jį kovot išmokiau — atakuoti,
Staiga sustoti, apsisukt aplink —
Žodžiu, jo kūno judesius visus
Pajungiau ištisai aš savo valiai.

Man rodosi, kad tam tikra prasme
Ir Lepidas toksai: jį nuolat reikia
Į priekį stumti, niukinti ir mankštinti.
Tas besmegenis beždžioniaut vien moka,
Maitinas, nuograužom kitų ir puošias
Seniai jų nudėvėtais skarmalais.
Jis mūsų įrankis yra — ir tiek.
Dabar, Oktavijau, aptarkim mudu
Tai, kas svarbiausia. Kasijus ir Brutus
Kariuomenę surinko. Tuo pačiu
Nedelsdami jiems turim atsakyti.
Suglauskime gretas, draugus sutelkim,
Jėgų nesigailėkime — ir tuoj
Abudu apsvarstykime, kaip būtų
Geriau atskleisti paslėptas žabangas
Ir atvirą pavojų išsklaidyt.

OKTAVIJUS

Aš pritariu pasiūlymui tavajam.
Mes — lyg prie stulpo pririštas lokys,
Kurį apspito šunauja įdūkus.
Daug šypsenų matau aš, po kuriom
Šimtų šimtai pikčiausių kėslių slypi.

Abu išeina

II SCENA

Stovykla prie Sardų. Prieš Bruto
palapinę. Būgnų garsai. Įeina iš
vienos pusės Brutus, Lucilijus, Lucijus
ir kareiviai, iš kitos — Titinijus
ir Pindaras.

BRUTAS

Stok!

LUCILIJUS

Pasakyk slaptažodį — ir stok!

BRUTAS

Lucilijau, ar Kasijus toli dar?

LUCILIJUS

Arti. O štai ir Pindaras atvyko,
Tau sveikinimus atnešė iš jo.

BRUTAS

Aš tuo labai džiaugiuosi. Tavo ponas,
Gal klysdamas ar veikiamas kitų,
Man davė pagrindo apgailestaut
Dėl kai kurių jo poelgių. Bet jeigu
Jis netoliese,— viskas susiklostys.

LUCILIJUS

Tikrų tikriausiai. Kasijus kilnūs
Atvyks nė kiek nepasikeitęs, toks,
Koks buvo — mandagus ir paslaugus.

BRUTAS

Be abejo. Lucilijau, sakyk man,
Kaip priėmė jisai tave?

LUCILIJUS

Maloniai,
Su priderama pagarba, tačiau
Nebuvo tos vidinės šilimos
Ir kalboje to draugiško laisvumo,
Kaip kad anksčiau.

BRUTAS

Tai reiškia, kad atvėso
Jausmai bičiulio. Tu įsidėmėk,
Lucilijau: kai meilė ima blėsti,
Ji griebias ceremonijų tuščių.
Gudraut nemėgsta nuoširdi draugystė;
O veidmainys — kaip tas aikštingas žirgas:
Pradžioj jis žavi eigastim žvalia,
Bet, kruvino pentino paragavęs,

Nuleidžia nosį ir it senas kuinas,
Netekęs narto, krinta. Ar jisai
Žygiuoja su kariuomene?

LUCIJUS

Jie žada
Nakvoti Sarduose, bet raitija
Su Kasijum bus čia netrukus.

Maršas už scenos

BRUTAS

Girdit?
Tai jis. Iš lėto eik jo pasitikti.

Ižengia Kasijus su kariuomene

KASIJUS

Stok!

BRUTAS

Stok! Perduokit toliau komandą.

PIRMAS KAREIVIS

Stok!

ANTRAS KAREIVIS

Stok!

TREČIAS KAREIVIS

Stok!

KASIJUS

Tu užgavai mane, taurusis broli.

BRUTAS

Dievai! Net priešo aš nesu užgavęs,
Tad kaip galiu užgauti brolių?..

KASIJUS

Brutai,
Tas tavo santūrumas bloga lemia,
Ir jeigu tu tik...

BRUTAS

Kasijau, nutilk.
Pažįstu aš tave. Ramiai paaškind,
Kuo nepatenkintas jautiesi tu.
Kariuomenių akivaizdoje dera
Mums draugiškumą rodyt viens kitam.
O ne kivirčytis. Lai mūsų vyrai
Nuo čia toliau į šalį pasitraukia.
Tuomet tu palapinėje laisvai
Kartėlį savo man išliet galėsi.

KASIJUS

Ei, Pindarai, lai mano karininkai
Įsako paėjėt jų daliniams
Truputį atokiau.

BRUTAS

Tu, Lucijau, tą patį padaryk.
Lucilijau, Titinijau, žiūrėkit,
Kad niekas neįeitų mano šėtron,
Ir pokalbio nesutrukdytų mums.

Visi išeina

III SCENA

Bruto palapinė.
Įeina Brutas ir Kasijus.

KASIJUS

Taip, skaudžiai įžeistas esu aš tuo,
Kad Pelą Lucijų drįsai nubausti
Už tai, jog ėmė Sarduose kyšius.
Aš jį gerai pažįstu ir rašiau tau,

Prašydamas dėl jo, bet tu manęs
Nepaisei.

BRUTAS

Užsistodamas už jį,
Tu žeminai, deja, patsai save.

KASIJUS

Bet argi verta šitokiu metu
Dėl smulkmenų visokių kelti triukšmą?

BRUTAS

Aš, Kasijau, apie tave girdėjau,
Kad tavo pirštai irgi per ilgi,
Kad tu už auksą dalini tarnybas
Menkystoms.

KASIJUS

Mano pirštai per ilgi?
Dievais prisiekiu, jei nebūtum Brutas,
Tai tau tie žodžiai būtų paskutiniai.

BRUTAS

O vardas Kasijaus šią gėdą dengia
Ir saugo tavo galvą nuo bausmės.

KASIJUS

Bausmės?

BRUTAS

Tu nepamirški kovo idų. Argi
Ne teisingumo jausmas pastūmėjo
Atimt gyvybę Cezariui didžiam?
Kitaip — kas būtų niekšišškai įsmeigęs
Į jo krūtinę durklą? Negi mes,
Kurie nukovėm žemės šios galiūną
Už tai, kad jis globojo glemžikus,
Dabar sau kyšiais tepsime rankas,
Prekiausime garbe ir orumu,

Nagais į šlamštą godžiai įsitvėrę?
Geriau man tapt šunim, lot į mėnulį,
Negu kad būti šitokiu romėnu.

KASIJUS

Manęs nekandžiok, Brutai, atsargiau, —
Aš nepakėsiu to. Esu karys,
Vyresnis už tave, labiau prityręs
Ir sugebėsiu be tavos pagalbos
Tvarkyti savo reikalus.

BRUTAS

Vargu.

KASIJUS

Sakau rimtai.

BRUTAS

Aš netikiu tavim.

KASIJUS

Neerzink tu verčiau manęs, nesiutink,
Nes jeigu išvarysi iš kantrybės,
Tai sergėkis tada!

BRUTAS

Žmogau niekingas!

KASIJUS

Ką aš girdžiu?

BRUTAS

Klausyk, ar privalau
Aš nuolaidžiauti apmaudui beprōčio
Ir krūpčioti nuo žvilgsnių jo klaikių?

KASIJUS

Dievai, dievai! O, kaip man tai pakęst?

BRUTAS

Pakęsi — ir ne tiek dar! Dūk, kiek nori,
Pakol tau sprogs išpuikusi širdis,
Piktumą rodyk drebantiems vergams,
O man nė motais siautėjimas tavo!
Nejaugi tu manai, kad pataikysiu
Ir nugarą tau lenksiu? Dievaži,
Turėsi tu praryti savo tulžį,
Nors ir paspringtum... Purkštauk į sveikatą,
O aš tik juoksiuos iš tavęs linksmai.

KASIJUS

Tu peržengei visas ribas!

BRUTAS

Tu gyreis
Esąs karys geresnis, negu aš.
Įrodyk, jog yra taip iš tikrųjų,
Ir aš tau ačiū tarsiu: pasimokyt
Iš pranešesnio už save — smagu.

KASIJUS

Mane visaip tu koneveiki, Brutai.
Aš pasakiau tau, kad esu vyresnis,
O ne geresnis. Prisimink.

BRUTAS

Vis tiek!

KASIJUS

Net Cezaris manęs nebūtų šitaip
Įskaudinęs.

BRUTAS

Tylėk! Tu niekuomet
Nebūtum drįsęs taip įsiutint jo.

KASIJUS

Nebūčiau drįsęs?

BRUTAS

Ne.

KASIJUS

Nebūčiau drįsęs jė aš taip įsiutint?

BRUTAS

Nes tavo kailis buvo tau brangus.

KASIJUS

Per daug nepiktnaudžiauk manąja meile,
Kad aš nepadaryčiau kartais to,
Ko ir patsai vėliau pasigailėsiu.

BRUTAS

Gailėkis to, ką pats jau padarei!
Dorybe taip esu apsiginklavęs,
Jog tavo grasymų jokių nepaisau,
Ir jie kaip vėjas pralekia pro šalį
Manęs nė nepalietę. Aš prašiau
Tam tikro kiekio aukso iš tavęs,
Tačiau tu jį atsisakei man duoti.
Nepinigausiu būdais nedorais.
Veikiau aš į žvangiąsias monetas
Sutiksiu širdį perkaldint ir drachmom
Paverst kiekvieną savo kraujo lašą,
Negu iš žemdirbio pūslėtų rankų
Jo nelaimingus plėšiu skatikus.
Tu nedavei man prašomos sumos
Legionieriams apmokėt. Kodėl
Taip Kasijus pasielgė? Aš niekad
Nebūčiau jam atsakęs panašiai!
Jei, sąžinės netekęs, Markas Brutas
Net pinigų bičiuliui pašykštės,
Tuomet jūs, o dievai, ant jo žaibus
Pasiųskite ir vietoj jį nutrenkit!

KASIJUS

Aš jų nepašykštėjau.

BRUTAS

Tu meluoji.

KASIJUS

Ne! Ir pamišėlis yra tasai,
Kurs Kasijaus atsakymą sudarkė.
Man širdį Brutas perplėšė. Draugams
Mes turime silpnybes dovanoti,
O tu jas tyčia tirštini.

BRUTAS

Deja,
Perdaug gerai man teko jas pajusti.

KASIJUS

Manęs tu nebemyli.

BRUTAS

Tavo ūdų
Nemyliu aš.

KASIJUS

Bet tikro draugo žvilgsnis
Nepastebi jų niekad.

BRUTAS

Pataikūnai
Nemato ūdų net tada, kai jos
Didesnės už Olimpą.

KASIJUS

Antonijau, Oktavijau, eikškit,
Ir Kasijui atkeršykit — tik jam!
Įgriso Kasijui gyvent pasauly,
Bičiulis, brolis tyčiojas iš jo,
Nekenčia jo ir keikia tartum vergą...
Jo kiekviena klaidelė užrašyta,
Išnagrinėta, perkratyta smulkiai
Ir metama veidam jam įžūliai.

O, kad galėčiau visą savo sielą
Išverkti ašarom! Štai mano durklas
Ir štai apnuoginta krūtinė mano,
Kurioj — gyva širdis: jinau už auksą
Ir už lobynus Pluto vertingesnė;
Jei tu esi romėnas, — nesvyruok,
Paimki vietoj aukso mano širdį —
Nudurk mane, kaip Cezarį nudūrei,
Kurį, net ir nekęsdamas baisiausiai,
Mylėjai tu labiau, negu mane.

BRUTAS

Į makštį savo durklą įsidėk.
Gali sau tūžaut. Svaičiojimus tavo
Išdaigom blogo ūpo aš laikau.
Esu lyg avinėlis prieš tave.
Many ugnies — kiek titnage, ir jeigu
Iš jo išskėlei porą kibirkštelių,
Tai tučtuojau jisai atvėsta vėl.

KASIJUS

Ne, Kasijus nenori juokinti Bruto
Liguistu savo irzlumu.

BRUTAS

Aš irgi
Jaučiuos pasikarščiavęs su tavim.

KASIJUS

Tu pats prisipažinti? Duok man ranką.

BRUTAS

Še, imk ir širdį...

KASIJUS

Brutai!

BRUTAS

Kas yra?

KASIJUS

Aš paveldėjau savo karštą būdą
Iš motinos, ir, jei nesusitvardau,
Būk draugas ir nerūstauk ant manęs.

BRUTAS

Gerai, nuo šiol tau būsiu atlaidesnis,
Į tavo kliautis aš žiūrėsiu taip,
Lyg jas iš tavo motinos girdėčiau.

POETAS

už scenos

Pas karvedžius prašau mane įleisti!
Jie vaidijasi tarp savęs kažko,
Ir jų vieną palikti nevalia.

LUCIJUS

už scenos

Pas juos tu nepateksi!

POETAS

už scenos

Tik mirtis

Mane tegali sulaikyti.

Įeina poetas, lydimas Lucilijaus,
Titinijaus ir Lucijaus.

KASIJUS

Kas ten yra? Kas atsitiko?

POETAS

Nejaugi jums ne gėda, karvedžiai?
Aš, kaip ilgiau gyvenęs, jus maldauju:
Lai santaika tarp jūsų viešpatauja.

KASIJUS

Rimuoja šitas cinikas nekaip!

BRUTAS

Na, kraustykis, akiplėša, iš čia!

KASIJUS

Nepyk. Tokia jau, Brutai, jo mada.

BRUTAS

Tegu kitu laiku kvailioja. Ko
Tie puskvailiai raševos kiša nosį
Į karo dalykus? Keliauk sau sveikas!

KASIJUS

Eik, meldžiamasis, nešdinkis tuoj pat.

Poetas pasišalina

BRUTAS

Lucilijau! Titinijau! Vadams
Praneškite, kad čia nakvojama šiandien.

KASIJUS

Pakvieskite Meslą — ir su juo
Atgal sugrįžkit.

Lucijus ir Titinijus nueina

BRUTAS

Lucijau, duok vyno!

Lucijus išeina

KASIJUS

Koksai tu karštakošis! Nemaniau.

BRUTAS

Aš, Kasijau, nuo sielvarto palūžęs.

KASIJUS

Kur dingo filosofija tavoji,
Jei pasiduodi laikinoms bėdoms?

BRUTAS

Nėra kančios, kurios aš nepajėgčiau
Pakelti. Mirė Porcija.

KASIJUS

Kaip? Mirė?

BRUTAS

Taip, Porcijos nebėr.

KASIJUS

Stebiuos, kad tu neužmušei manęs,
Kai aš tave įdirginęs buvau.
Koksai skaudus, koks milžiniškas smūgis!
Ji sirgo?

BRUTAS

Ji manęs labai ilgėjos
Ir graužės dėl Antonijaus bei jauno
Oktavijaus didėjančios jėgos
(Aš tuoj po jos mirties tai sužinojau).
Aptemo protas jai; viena palikus,
Jinai prarijo degančią žariją.

KASIJUS

Ir mirė tuo būdu?

BRUTAS

Taip.

KASIJUS

O, dievai!

Grįžta Lucijus su vynu ir žvake

BRUTAS

Daugiau nė žodžio apie ją. Duok taurę.
Visus barnius palaidokim vyne.

Geria

KASIJUS

Šis tostas kelia troškulį širdies.
Pilk, Lucijau, ir man, pilk per kraštus —
Aš noriu Bruto meile pasigerti!

Geria

Titinijau, įeik.

Lucijus pasišalina.
Įeina Titinijus ir Mesala.

Mesala, sveikas.
Glaudžiau susėskime aplinkui žvakę
Ir apsvarstykim mūsų sunkumus.

KASIJUS

O, Porcija!

BRUTAS

Prašau tavęs, gana.
Mesala, aš gavau štai pranešimą,
Kad jaunasai Oktavijus ir Markas
Antonijus žygiuoja prie Filipų,
Prieš mus sutraukę pajėgas gausias.

MESALA

Mane taip pat pasiekė tokios žinios.

BRUTAS

Kas naujo dar?

MESALA

Oktavijus, Antonijus drauge
Su Lepidu jau nudaigojo šimtą
Senatorių, pasmerkę mirti juos
Ir už įstatymų ribų paskelbę.

BRUTAS

Čia mūsų žinios skiriasi. Man rašo
Apie septynias dešimtis aukų;
Jų tarpe minimas ir Ciceronas.

KASIJUS

Ir Ciceronas?

MESALA

Taip, jis nužudytas.
Pateko nemalonėn ir jisai.
Žmona ką nors tau rašo?

BRUTAS

Ne, Mesala.

MESALA

Ir nieko nežinai tu apie ją?

BRUTAS

Ne, nieko.

MESALA

Keista, dievaži.

BRUTAS

Kodėl?

Gal būt, tau kartais teko ką girdėti?

MESALA

Ne, Brutai.

BRUTAS

Sakyk man drąsiai tiesą kaip romėnas.

MESALA

Tu kaip romėnas drąsiai ją sutik.
Neįprastu būdu žmona tavoji
Sau galą pasidarė neseniai.

BRUTAS

Sudie, o Porcija! Visi mes mirsim.
Ir tu buvai mirtinga. Ši mintis
Suteikia man stiprybės.

MESALA

Didis vyras
Nelinksta ir nuo smūgių didelių.

KASIJUS

Aš samprotauju lygiai kaip ir tu,
Bet, gaila, neturiu kietumo tavo.

BRUTAS

Tad grįžkim prie gyvųjų. Ar ne varta
Patraukti mums patiems Filipų link?

KASIJUS

Nereikia to daryti.

BRUTAS

O dėl ko gi?

KASIJUS

Verčiau lai priešininkas ieško mūsų,
Eikvodamas beprasmiškai jėgas
Ir vargindamas veltui kareivius.
Ramiai jo laukdami, mes neprarasim
Nei paslankumo, nei kovinės galios.

BRUTAS

Geriausias argumentas nusileidžia
Dar geresniam. Gyventojai šalies,
Nuo čia lig pat Filipų, klauso mūsų
Tiktai dėl to, kad priversti klausyt,
Ir moka duoklę mums dantis sukandę.
Tarp jų įžengęs, priešas pasijus
Tvirtesnis ir gajesnis kaip anksčiau.

Mes pasirūpinsime prie Filipų
Nuo šitų pirmenybių jį atkirst,
Palikę savo užnugary tuos,
Kurie galėtų jo gretas papildyt.

KASIJUS

Klausyk, brangusis broli...

BRUTAS

Leisk man baigti.

Įsidėmėk taipogi, kad daugiau
Nebeišspausim iš draugų mes nieko,
Kad mūsų legionai — jau pilni,
Kad pačiame dabar mes brandume,
Pačioj viršūnėje, — dar truputėlį —
Ir imsime riedėti į pakalnę,
O mūsų priešas auga nuolatos.
Žmonių gyvenime tarytum jūroj
Atoslūgiai ir potvyniai yra;
Tas, kas laiku užplaukia ant vilnies,
Pasiekia laimę; kas pražiopso mirksnį,
Tas ligi grabo sėdi seklumoj.
Nuslysti nuo bangos, kuri tolyn
Sėkmingai šiuo metu mus neša, reikštų
Į dugną nugarmėti.

KASIJUS

Tad pirmyn!

Eime jų pasitikti prie Filipų.

BRUTAS

Mums bešnekant, prisėlino naktis,
Ir valandėlę poilsio kasdienio
Mes prigimčiai privalom paaukoti.
Nėr klausimų daugiau?

KASIJUS

Nėra. Labanakt.

O ryt — į žygį, vos tiktai prašvis.

BRUTAS

Ei, Lucijau!

Ieina Lucijus

Duok man naktinį rūbą.

Lucijus išeina

Sudie, Titinijau. Sudie, Mesala.
Taurusis Kasijau, miegok ramiai.

KASIJUS

Kad ir blogai šią naktį mes pradėjom,
Bet niekad joks šešėlis, mielas broli,
Nuo šiol neperskirs mudviejų širdžių.
Teisybė, Brutai?

BRUTAS

Viskas bus gerai.

KASIJUS

Linkiu labos nakties.

BRUTAS

Labanakt, broli.

TITINIJUS, MESALA

Labanakt, Brutai.

BRUTAS

Likite sveiki.

Išeina visi, išskyrus Brutą.
Grįžta Lucijus, naktiniu rūbu neši-
nas.

Paduok man rūbą. Kur griežynė tavo?

LUCIJUS

Čia, palapinėje.

BRUTAS

Koks tu apsnūdęs!

Bet aš tavęs nekaltinu, vargšeli:
Tu pailsai, nemigęs taip ilgai.
Lai Klaudijus ir dar kas nors su juo
Nakvoja mano šėtroj ant pagalvių.

LUCIJUS

Varonai! Klaudijau!

Įeina Varonas ir Klaudijus

VARONAS

Jūs šaukėt, pone?

BRUTAS

Miegokit šiandien mano palapinėj.
Netrukus gal prižadinsiu aš jus
Ir su žinia pas Kasijų pasiųsiu.

VARONAS

Geriau mes nesigulsim ir budėsime.

BRUTAS

Ne, gulkite, prašau, mieli draugai.
Juk gali būt, kad aš apsigalvosiu.
Štai, Lucijau, knyga, kurios ieškojau.
Aš pats ją į kišenę įbrukau.

Varonas ir Klaudijus gulasi

LUCIJUS

Žinau, kad aš jos neėmiau iš pono.

BRUTAS

Atleisk, berniuk, kad aš pasidariau
Toksai užuomarša. O, pakentėk,
Dar nesudėk apsunkusių vokų
Ir man ką nors pagrok ar padainuok.

LUCIJUS

Mielai. Aš pasiruošęs, mano pone.

BRUTAS

Būk geras. Kaip aš varginu tave!
O tu neprieštarauji mano valiai.

LUCIJUS

Tavęs klausyti — mano pareiga.

BRUTAS

Nereikalauju paslaugos per jėgą.
Jaunystė mėgsta pamiegot lig sočiai.

LUCIJUS

Aš jau miegojau, pone.

BRUTAS

Puiku. Ir vėl galėsi atsigult.
Tavęs labai ilgai neužgaišinsiu.
Jei būsiu gyvas, atsiteisiu tau.

Muzika.

Lucijus bedainuodamas užminga.

Kokia gaida mieguista! Snaudulys
Lyg žmogžudys manajam muzikantui
Užspaudė lūpas delnu švininiu.
Labanaktis, miegali mano mielas!
Nusviro tau galva... Duok šen griežynę,
Kad nesudužtų, — ir saldžių sapnų!
Pasižiūrėsiu, ar neliko knygų
Žymės, kur aš sustojau. Štai, radau.

Pasirodo Cezario dvasia

Kaip blausiai dega žvakėl.. Kas gi čia?
Ar tik ne nuovargis akių pagimdė
Siaubingą šitą šmėklą? Ji artėja...
Kas tu — šėtonas, angelas ar dievas?

Kodėl man stingsta kraujas prieš tave,
Ir stojasi piestu kiekvienas plaukas?
Sakyk man, kas tu? Kas?

ŠMĖKLA

Aš, Brutai, tavo genijus piktasis.

BRUTAS

Ko šičia atėjai?

ŠMĖKLA

Tavęs įspėt,
Kad mes dar susitiksim prie Filipų.

BRUTAS

Mes susitiksim vėl?

ŠMĖKLA

Taip, prie Filipų.

BRUTAS

Gera, Filipuose tavęs aš lauksiu.

Šmėkla pasišalina

Kai aš atsikvošėjau, tu dingai.
Piktasis genijau, aš dar norėčiau
Bent kiek pasišnekėti su tavim.
Ei, Lucijau! Ei, Klaudijau! Varonai!
Atbuskit!

LUCIJUS

Man stygos išsiderino.

BRUTAS

Jis mano,
Kad vis dar griežia. Lucijau, atbusk!

LUCIJUS

Ką įsakysit, pone?

BRUTAS

Ką sapnavai tu, kad rékei taip baisiai?

LUCIJUS

Aš, mano pone, to nepajutau.

BRUTAS

Girdėjau, kaip šaukei. Ar tau kas nors
Prisivaideno?

LUCIJUS

Nieko, mano pone.

BRUTAS

Miegok sau, Lucijau, ramiai toliau.
Ei, kelkis, Klaudijau! Varonai, kelkis!

VARONAS

Ką įsakysit, pone?

KLAUDIJUS

Ką, mano pone?

BRUTAS

Ko jūs taip garsiai rékėt pro miegus?

VARONAS, KLAUDIJUS

Mes rékêm?..

BRUTAS

Taip. Gal jūs pamatėt ką?

VARONAS

Ne, nemačiau aš nieko.

KLAUDIJUS

Aš taipogi.

BRUTAS

Skubėkite pas Kasijų: tegu
Iš ryto kuo anksčiausiai išžygiuoja;
O mes — jam iš paskos.

VARONAS, KLAUDIJUS

Pranešim, pone.

Visi išeina

PENKTAS VĖIKSMAS

I SCENA

Lyguma prie Filipų.
Įeina Oktavijus, Antonijus ir jų
kariuomenė.

OKTAVIJUS

Malai, Antonijau, įvyko taip,
Kaip aš tikėjausi. Nors tu sakei,
Kad mūsų priešas, aukštumas užėmęs,
[apačią vargu ar nusileis, —
Išėjo atvirkščiai: jo legionai —
Čia pat. Jie mūsų laukia prie Filipų
Ir taikstosi užpulti mus pirmi.

ANTONIJUS

Skaityte įskaitau aš jų mintis
Ir suprantu, kas juos čionai atvarė.
Mielai išsidangintų jie kitur,
Tačiau su bailišku įžūlumu
Žemyn jie nusileido, vildamiesi
Mums tuo būdu parodyt savo drąsą.
Bet veltui!

Įeina žygūnas

ŽYGŪNAS

Pasiruoškit, karvedžiai!
Kraujuotą mūsų vėliavą iškėlęs,
Glaustom gretom artyn žygiuoja priešas,
Ir mes privalom veikt nedelsdami.

ANTONIJUS

Oktavijau, tu savo vyrus vesk
Kairiąja lygumos puse iš lėto.

OKTAVIJUS

Aš trauksiu dešinën, o tu — kairën.

ANTONIJUS

Kam ginčijies tu šitokiu laiku?

OKTAVIJUS

Aš nesiginčiu. Tiesiog taip noriu.

Kariuomenė juda.
Būgnų garsai. Įeina Brutus, Kasijus
ir jų legionai; Lucilijus, Titinijus,
Mesala ir kiti.

BRUTAS

Jie stovi, laukdami derybų.

KASIJUS

Stok,
Titinijau! Pirmiausia pakalbėkim.

OKTAVIJUS

Antonijau, ar duot kovos signalą?

ANTONIJUS

Ne, Cezari. Atremkim jų puolimą.
Į priekį paėjėkime; vadai
Kažką mums pasakyti pageidauja.

OKTAVIJUS

Ligi signalo — nė iš vietos!

BRUTAS

Iš pradžių kalbos, o veiksmai paskui.

OKTAVIJUS

Mes plepalų nemėgstam taip, kaip jūs.

BRUTAS

Verčiau gera šneka, kaip piktas smūgis.

ANTONIUS

O tu pikčiausią savo smūgį, Brutai,
Geru žodžiu paskalsini. Širdin
Suvaręs durklą Cezariui, šaukei tu:
„Ilgiausių metų Cezariui! Valio!“

KASIJUS

Antonijau, mes tavo smūgių galios
Dar nepatyrėme, bet žodžiai tavo
Už Hiblos bičių medų saldesni.

ANTONIUS

Ir lyg tos bitės gelia jie tave.

BRUTAS

Iš jų ir kitko būsi pasimokęs,
Jei tu, prieš mus įgeldamas, bimbi
Ir dūzgi taip grėsmingai.

ANTONIUS

Mes — ne jūs,
Nedorėliai, kurių klastingi peiliai
Rungčiom susmigo Cezario krūtinėn!
Tarsi beždžionės šiepdami dantis
Ir vizgindami uodegas lipšniai,
Jūs kaip vergai bučiavote jo kojas,
O veidmainingas Kaska it šuniukas
Iš užpakalio pasalom prišoko
Ir smogė jam į kaklą... Pataikūnai!

KASIJUS

Girdi? Už tai dėkoki, Brutai, sau.
Jei Kasijui nebūtum priešginiavęs,
Dabar nedergtų mūsų jo liežuvis.

OKTAVIJUS

Prie reikalo arčiau. Mes nuo kalbų
Sušilom jau, o nuo darbų tikriausiai
Greit kruvinas mus prakaitas išpils.

Žiūrėkit:

Prieš šamokslininkus keliu aš kardą.
Sakykite, kada jisai atgal
Sugrįš į makštį? Tąsyk, kai atkeršys
Už tas tris dešimtis ir tris žaizdas,
Kurias jūs esat Cezariui padarę,
Arba kai naują Cezarį užmuš
Nežinomų dar išdavikų rankos.

BRUTAS

Tau, Cezari, nebaisūs išdavikai,
Jei tu patsai neapsisupsi jais.

OKTAVIJUS

Manau, kad to nebus. Gimiau ne tam,
Kad krisčiau aš nuo Bruto kalavijo.

BRUTAS

O, jaunikaiti, jeigu tu net būtum
Gražiausias žiedas savo giminės,
Tai negalėtum garbingiau numirti.

KASIJUS

Per daug garbės tam pienburniui paikam,
Kuris susigiedojo su pabalda.

ANTONIJUS

Su Kasijum menki juokai!

OKTAVIJUS

Eime,
Antonijau! Mes išgamų nebijom
Ir iššūkį jiems metam į akis:
Jei trokštat kautis, susiremkim tuoj;
Jei dreba kinkos, galim palūkėti.

Oktavijus, Antonijus ir jų kariuomenė pasitraukia.

KASIJUS

Pūsk, vėjau! Šiaušk bangas! Plauk, mano laivel!
Audra pakilo. Viskas jos valdžioj.

BRUTAS

Lucilijau, klausyk!

Prieidamas prie Kasijaus

Ką, mano pone?

Brutas su Lucilijum šnekasi nuošaly.

KASIJUS

Mesala!

MESALA

Prieidamas prie Kasijaus

Ką įsakysi, mano vade?

KASIJUS

Šiandie

Svenčiu aš savo gimtuves, Mesala.
Šią dieną gimė Kasijus. Duok ranką.
Būk gyvas liudininkas to, jog aš
Nenoromis, kaip kitados Pompėjus,
Turiu surišt likimą mūsų laisvės
Su vienomis kautynėmis. Lig šiol
Tvirtai laikiausi mokslo Epikūro.
Bet mano nusistatymas pakito,
Ir pranašystėm aš imu tikėt.
Nuo Sardų bežygiuojant, du erečiai,
Ant mūsų vėliavų staiga nutūpę,
Snapais galingais iš kareivių rankų
Pradėjo maistą godžiai plėšt — ir mus
Paskiau lydėjo ligi pat Filipų.
Šį rytą jie pradingo, o jų vieton
Atskrido maitvanagiai ir varnai,

Kurie mus nuolat stebi iš viršaus
Tarytum savo grobį. Jų šešėlis
Nelyginant baldakimas klaikus
Pakibęs ant kariuomenės, ir, rodos,
Kad ji vos žengia...

MESALA

Tai nereiškia nieko.

KASIJUS

Aš linkęs tuo tikėti iš dalies,
Bet dvasiškai nesu nė kiek sugniužęs;
Negąsdina manęs jokie pavojai.

BRUTAS

Šit kaip, Lucilijau.

KASIJUS

Taurasis Brutai,
Tegu dievai mums leidžia taikoje
Sulaukt žilos senatvės! Bet kadangi
Gyvenimas — netikėtumų pilnas,
Mes turim būt iš anksto pasiruošę
Pačiam blogiausiam atvejui. Mat, jeigu
Dabar mes pralaimėsime kautynes,
Tai mudu šnekam paskutinį kartą.
Ką tąsyk pasiryžęs tu daryt?

BRUTAS

Kaip liepia filosofija manoji,
Smerkiau Katoną už savižudybę;
Aš nežinau kodėl, bet man atrodo,
Jog vien tik silpnavaliai ir bailiai,
Bijodami nelaimių galimų,
Sau patys amžių trumpina. Užtat
Aš ketinu apsiginkluot kantrybe
Ir nusilenkt likimui, prieš kurį
Žmogus yra bejėgis.

KASIJUS

Tai, vadinasi,
Tu, mūsų pralaimėjęs, sutinki
Pagausinti nugalėtojo triumfą
Ir žengti Romos gatvėm kaip belaisvis?

BRUTAS

Ne, Kasijau! Žinok, kilnus romėne,
Kad nieks garbingo Bruto niekada
Supančioto į Romą neatves.
Jisai ne toks! Bet tai, ką kovo idos
Pradėjo, ši diena turės užbaigti.
Kažin ar teks mums vėl pasimatyti,
Tad atsisveikinkime amžinai.
Sudie tau, Kasijau, visiems laikams!
Jei susitiksim, tai nusišypsosim;
Jei ne, — mes atsisveikinom gražiai.

KASIJUS

Sudie, sudie visiems laikams tau, Brutai!
Jei susitiksim vėl, — nusišypsosim;
Jei ne, — mes atsisveikinom gražiai.

BRUTAS

Žygiuokim! O, kad kas įspėt galėtų
Atomazgą kautynių! Bet tiek to.
Svarbu, kad ji ateis, ateis tikrai,
Ir viskas paaiškės tuomet. Pirmyn!

Visi išeina

II SCENA

Kovos laukas.
Girdėti mūsų garsai. Įeina Brutas
ir Mesala.

BRUTAS

Jok pas anuos legionus, Mesala,
Ir mano jiems įsakymą paskelbk.

Mušio garsai smarkėja

Tegu iš karto atakuoja priešą.
Oktavijaus kariuomenė kovoja,
Kaip pastebėjau aš, gana glebiai,
Ir antpuolis staigus ją pakrikdys.
Greičiau, skubėk, Mesala. Liepk mūsiškiams
Griūte užgriūt ant jų nuo aukštumos.

Abu pasišalina

III SCENA

Kita lauko dalis.
Kovos garsai. Įeina Kasijus ir Titinijus.

KASIJUS

Titinijau, matai? Kaip skuodžia niekšai!
Pasidariau aš priešu net saviems.
Anas vėliavnešys mėgino bėgti,
Bet aš baikštuolį vietoje nudėjau
Ir vėliavą iš rankų jam griebiau.

TITINIJUS

O Kasijau, ar ne per daug anksti
[sakymą kariams bus davęs Brutus.
Oktavijų jis spūstelėjo smarkiai,
Tačiau jo vyrai šoko plėšikaut,
Ir mus bemat Antonijus apsupo.

Pasirodo Pindaras

PINDARAS

Bėk, mano pone, bėk iš čia! Taviškiai
Pateko į Antonijaus rankas.
Bėk, Kasijau kilnūs, bėk toliau!

KASIJUS

Lig šios kalvos jiems geras galas kelio.
Titinijau, tu liepsną ten matai?
Nejau tai dega mūsų palapinės?

TITINIJUS

Taip, mano pone.

KASIJUS

Jei mane tu myli,
Tai šok ant mano žirgo, negailėk
Pentinų jam ir, greit skriste nuskrیدęs
Prie tų štai legionų, grįžk atgal,
Kad aš tikrai žinočiau, kas tenai —
Ar priešai, ar draugai.

TITINIJUS

Greičiau už mintį
Aš tučtuojau parlėksiu pas tave.

Pasitraukia

KASIJUS

Padėk man, Pindarai, aš — trumparegis;
Tad jį stebėk, aukščiau kiek palypėjęs,
Ir man sakyk, kas darosi lauke.

Pindaras užkopia ant kalvos.

Man ši diena gyvybę dovanojo
Ir ši diena gyvybę man atims.
Kur aš pradėjau, ten aš ir baigiu:
Gyvenimas apskriejo savo ratą.
Na, ką tu įžiūrėjai?

PINDARAS

nuo viršaus

Mano pone!..

KASIJUS

Kaip klojasi?

PINDARAS

Daug raitelių apsupo
Titinijų. Galvotrūkčiais jie lekia
Kaskart arčiau. Bet joja jis pirmyn.
Titinijau!.. Tuoju tave pavys.
Štai jie nušoko nuo žirgų. Jis irgi.
Jis sučiuptas.

Džiaugsmingi šauksmai už scenos

Jie krykštauja iš džiaugsmo.

Girdi?

KASIJUS

Eik šen, nebežiūrėk, užteks.
Koks aš bailys! Ar tam aš gyvenau,
Kad pamatyčiau savo akimis,
Kaip suima geriausią mano draugą?

Pindaras nusileidžia nuo kalvos

Prieiki, Pindarai! Kai partų žemėj
Nelaisvėn pas mane tu pakliuvai
Ir aš išgelbėjau gyvybę tavo,
Tu man prisiekei padaryti visa,
Ko aš tik paprašysiu iš tavęs.
Išpildyk savo priesaiką. Nuo šiolei
Esi tu laisvas. Tad paimk šį kardą,
Kuriuo esu aš Cezarį nukovęs,
Ir jį tiesiog krūtinėn man įsmeik.
Neprieštarauk. Štai rankena, laikyk.
Kai užsidengsiu veidą (jau dengiu!),
Tuoju pat nudurk mane.

Pindaras nuduria Kasijų

O Cezari,

Šis kalavijas, tau atnešęs mirtį,
Atkeršijo šiandieną už tave.

Miršta

PINDARAS

Nesitikėjau, kad už savo laisvę
Teks tokią brangią kainą sumokėt.
O Kasijau! Į tolimiausią kraštą
Iš Romos tavo Pindaras pabėgs,
Ir niekas čia neberegės jo veido.

Dingsta.

Įeina Titinijus ir Mesala.

MESALA

Mes nuostolius išlyginome: Brutas
Oktavijaus legionus sudaužė,
Kaip Kasijų — Antonijaus kariai.

TITINIJUS

Džiugi naujiena Kasijui.

MESALA

O kur tu

Jį palikai?

TITINIJUS

Čionai, prie šios kalvos —
Nuliūdusį — su Pindaru, jo vergu.

MESALA

Ar ne jisai ten guli žemėj?

TITINIJUS

Jis,

Bet lyg ir nebe gyvas... Vargas man!

MESALA

Nejaugi jis?

TITINIJUS

O, ne, vien tai, kas liko
Iš jo, Mesala! Kasijaus nebėr.

Kaip tu, vakarė saule, į tamsybę
Grimzti raudonų spindulių tvane,
Taip Kasijaus trumpa šlovė paskendo
Jo kraujuje. Užgeso Romos saulė!
Jau gūdžiai slenka debesys. Baigti
Sunkios dienos darbai. Taip atsitiko,
Nes mano laime netikėjo jis.

MESALA

Nes laime jis tikėjo per mažai.
Prakeiktas paklydime, tu esi
Beviltiškumo kūdikis! O, kam
Tu mulkini lengvatikę vaizduotę,
Nebūtus daiktus rodydamas jai?
Tau atsirast akimirkos pakanka
Tačiau, nespėjęs gimti, tu skubi
Užmušti tą, kuris tave pagimdė!

TITINIJUS

Ei, Pindarai! Ei, kur tu? Atsiliepk!

MESALA

Tu paieškoki Pindaro, o aš
Einu pas Brutą kilnųjį ir jam
Ausis apkurtinsiu žinia siaubinga,
Kuri joms dešimtkart skaudesnė bus
Už aštrų plieną ir nuodingas ietis.

TITINIJUS

Skubėk pas jį, Mesala. Man tuo tarpu
Gal Pindarą surasti pasiseks.

Mesala nueina

Ir kam siuntei tu, Kasijau, mane?
Tai buvo juk mūsiškiai! Ant galvos
Jie man uždėjo pergalės vainiką
Ir prašė tau jį perduoti. Nejau
Džiaugsmingų jų balsų tu negirdėjai?

Deja, blogai tu viską supratai.
Bet leiski man tave apvainikuot
Ir tuo įvykdyt Marko Bruto valią.
Greičiau ateiki, Brutai, pažiūrėki,
Kaip pagerbiau aš Kasijų. Dievai!
Titinijus — romėnas. Jis nebijo
Numirt nuo savo draugo kalavijo.

Nusizudo.
Mūšio garsai.
Įeina Mesala drauge su Brutu, jau-
nuoju Katonu, Stratonu, Volumni-
jum ir Lucilijum.

BRUTAS

Kur, kur, Mesala, guli jis?

MESALA

Štai ten.

O šalimais — Titinijus nuliūdęs.

BRUTAS

Kodėl gi jis aukštiekninkas taip pat?

JAUNASIS KATONAS

Jisai negyvas.

BRUTAS

O Juliau Cezari! Kokia galinga
Dvasia tavoji, jeigu mūsų kardus
Į mūsų krūtines nukreipia ji!

Tolimo mūšio garsai

JAUNASIS KATONAS

Garbingasai Titinijau! Žiūrėkit,
Kaip jis velionį papuošė gražiai!

BRUTAS

Kur tokius du kitus romėnus rasi?
Sudie, paskutinysis iš romėnų!

Jau Roma niekad nebepagimdys
Tau lŷgaus, Kasijau! Mielieji mano,
Aš jam skolingas ašarų daugiau,
Negu pralieti čia galiu sau leisti.
Ne laikas joms dabar, dabar ne laikas.
Tad nugabenkite į Taso salą
Jo palaikus: stovykloj ne vieta
Graudinti širdis laidotuvėm. Einam,
Lucilijau ir jaunasai Katonai!
Atgal kautynių laukas šaukia mus.
Na, Labeonai, Flavijau, žygiuokim!
Tuoju trečia. Dar neužgesus diėnai,
Mes išbandysim laimę vėl, romėnai.

Visi nueina.

IV SCENA

Kita lauko dalis.
Mūšio garsai. Kaudamiesi įeina
abiejų armijų kariai, paskui — Brut-
tas, jaunasis Katonas, Lucilijus ir
kiti.

BRUTAS

Tautiečiai, grumkitės! Pakelkit galvas!

KATONAS

Tarp mūsų išsigimėlių nėra!
Kas su manim? Aš skelbiu vardą savo.
Mane jūs girdit? Aš — sūnus Katono,
Tėvynės draugas ir tironų priešas!
Mane jūs girdit? Aš — sūnus Katono!

BRUTAS

Aš — Markas Brutas! Aš tėvynės draugas!
Aš — Brutas! Jūs pažįstate mane?

Traukiasi kaudamasis. Jaunasis Ka-
tonas krinta.

LUCILIJUS

Tu savo mirtimi, taurus jaunuoli,
Įrodei, jog Katono tu sūnus.
Tu narsiai, kaip Titinijus, kritai!

PIRMAS KAREIVIS

Ar pasiduok, ar mirk!

LUCILIJUS

Aš pasiduodu,
Kad mirčiau.

Siūlo jam pinigų

Še, imk — ir užmušk mane,
Būk tuo garsus, kad Brutą nužudei!

PIRMAS KAREIVIS

Ne, mes gyvybės neatimsim tau.
Perdaug žymus belaisvis!

ANTRAS KAREIVIS

Ei, pranešk
Antonijui, kad paėmėme Brutą.

PIRMAS KAREIVIS

Gerai. Bet mūsų vadas štai ateina.

Įeina Antonijus

Nelaisvėn Brutas paimtas, pats Brutas!

ANTONIJUS

Kur jis?

LUCILIJUS

Tiktai ne čia, Antonijau. Jis — laisvas,
Ir niekad gyvas priešui į rankas
Nepasiduos kilnusis mūsų Brutas:
Nuo nešlovės tokios dievai jį sergsti.

Ar mirusį jį rasite, ar gyvą,
Vis vien liks Brutus ištikimas sau.

ANTONIJUS

Ne, mano mielas, tai ne Brutas, nors
Laimikis ne mažesnis. Užtatai
Su pagarba jį saugokit akylai.
Norėčiau, kad tokie, kaip jis, man būtų
Ne priešai, o draugai. Tuoį sužinokit,
Ar gyvas jis, ar ne, ir viską mums
Oktavijaus praneškite palapinėn.

Visi išeina

V SCENA

Kita lauko dalis.
Įeina Brutus, Dardanijus, Stratonas
ir Volumnijus.

BRUTAS

Apverktinai kariuomenės likučiai!
Ant šios uolos truputį atsikvėpkite.

KLITAS

Statilijus mojavo mums deglu.
Bet nėra jo. Jei nelaisvėn nepateko,
Vadinasi, nukautas.

BRUTAS

Sėskis, Klitai.
„Nukautas!“ Vien tą žodį ir girdžiu...
Jisai išbėdė man ausis. Klausyk.

Kąžką sako jam pašnibždom

KLITAS

Ne, niekad mano pone!

BRUTAS

Tai tylėk.

KLITAS

Veikiau aš sau pasidarysiu galą.

BRUTAS

Klausyk, Dardanijau!

Kužda jam

DARDANIJUS

Kad aš tai drįsčiau!..

KLITAS

Dardanijau!

DARDANIJUS

O Klitai!

KLITAS

Pasakė Brutas tau kažką baisaus.
Ko prašė jis tave?

DARDANIJUS

Užmušti jį.
Tu, Klitai, pažiūrėk: jis susimąstęs.

KLITAS

Jam sielvartas nebetelpa širdy
Ir iš akių versmės savaimė srūva.

BRUTAS

Volumnijau, prieiki valandėlei.

VOLUMNIJUS

Ką norite man, pone, pasakyti?

BRUTAS

Štai ką, Volumnijau: man du kartus
Nakties tamsybėj Cezario dvasia
Prisivaideno: pirmąsyk prie Sardų
Ir šiąnakt prie Filipų. Aš jaučiu,
Kad išmušė manoji valanda.

VOLUMNIJUS

Ne, Brutai!

BRUTAS

Aš, Volumnijau, neklystu.
Ar nematai, kas darosi aplink?

Prislopinti mūsų garsai

Mes atvaryti ant bedugnės krašto;
Geriau į ją išokti savo noru,
Nei laukti, kol mus priesas ten įstums.
Volumnijau, bičiuli, su tavim
Aš mokiausi mokykloje kadaise;
Vardan draugystės mudviejų senos
Prašau tave: tu palaikyk man kardą,
Aš pulsiu pats ant jo.

VOLUMNIJUS

Ne, mielas Brutai,
Iš draugo paslaugos tokios nelauk.

Mūsų garsai nesiliauja

KLITAS

Bėk, mano pone! Delsti nevalia.

BRUTAS

Sudie visiems. Volumnijau, lik sveikas.
Stratonai, tu buvai bent kiek prisnūdęs, —

Sudie ir tau, Stratonai! Ak, tautiečiai,
Kaip aš džiaugiuosi, kad manęs nėra sykio
Neišdavė gyvenime draugai.
Ši pradžios diena mane išgarsins,
Prieš ją nublanks Oktavijaus ir Marko
Antonijaus niekingoji šlovė.
Dar kartą, likite sveiki! Manoji
Gyvenimo istorija baigta.
Migla man vis labiau akis užkloja,
Ir kūnas, užsigrūdinęs kovoj,
Jau poilsio pelnyto pasiilgo.

Mūšio garsai.
Už scenos šauksmai: „Bėkit! Bėkit!
Bėkit!“

KLITAS

Bėk, mano pone, bėk!

BRUTAS

Tuoju! Paskui jus!

Klitas, Dardanijus ir Volumnijus
nueina.

O tu, Stratonai, liki su manim.
Esi man atsidavęs bendražygis
Ir supranti, kas tai yra garbė.
Tad nusigręžk ir palaikyk kardą:
Ant jo aš pulsiu. Sutinki, Stratonai?

STRATONAS

Duok ranką man. Sudie, kilnūs Brutai!

BRUTAS

Sudie, Stratonai.

Puola ant kardo

Cezari, matai?
Tavęs aš nenukoviau taip šaltai.

Miršta.
Mūšio garsai. Traukiasi kariuomenė.
Įeina Oktavijus, Antonijus, Mesala,
Lucilijus ir legionieriai.

OKTAVIJUS

Kas toks tasai žmogus?

MESALA

Jis — Bruto tarnas.
O kur, Stratonai, tavo šeimininkas?

STRATONAS

Jis nepasidavė, kaip tu, Mesala,
Ir savo nugalėtojams paliko
Vien tai, kas taps netrukus pelenais.
Įveikti Brutą Brutas teįstėngė,
Mirtis jo niekam laurų neatneš.

LUCILIJUS

Štai kokį mes jį radom. Dėkui, Brutai:
Įrodei tu, jog aš teisus buvau.

OKTAVIJUS

Visus, kurie lig šiol tarnavo Brutui,
Aš pas save imu. Ar sutinki
Tu pereit pas mane?

STRATONAS

Jei leis Mesala.

OKTAVIJUS

Mesala, nesipriešink.

MESALA

Stratonai, pasakyk, kaip mirė Brutus.

STRATONAS

Ant kardo puolė jis, kurį laikiau.

MESALA

Oktavijau, tau perleidžiu aš tą,
Kuris toks ištikimas liko Brutui.

ANTONIJUS

Jis buvo pats kilniausias iš romėnų.
Visi kiti šio sąmokslų dalyviai,
Išskyrus vieną Brutą, iš pavydo
Nužudė didį Cezarį; tik jis
Aukštų siekimų įkvėpta širdim
Bendra geroje rūpinos aistringai.
Tikrai puikus gyvenimas jo buvo.
Atrodo, visos stichijos jame
Taip darniai susiliejo, kad Gamta
Galėjo atsistot ir pasakyti:
„Štai kur žmogus!“

OKTAVIJS

Iš pagarbos jo vardui
Su išskilmēm palaidokime jį.
Lai, pašarvotas kaip šaunus karys,
Nakčia jis ilsis mano palapinėj.
Pasibaigė kautynės. Tad eime —
Trofėjais pasidžiaukim ir sėkme.

Visi išeina